

کوساری

بیرکاتی عبر

منتدی اقرأ النفاویجی

www.igra.ahlamontada.com

المنشور

چاپی سیبہم

منتدى اقرأ الثقافى

www.iqra.aflamontada.com

سید
بوردگان

گوساری

ماڻي له ڇاپڊانه وهى پاريزراوه ٻو
نوسينگهى ته فسير

ناوى په رتوك: بور كاني شيعر
ناوى هوڻهر: خدر محمد كوڙسارى
ٻلاو كړدنه وهى: نوسينگهى ته فسير / ههولير
تايتلى بهرگ: نهوزاد كوڙي
بهرگ: امين مخلص
نوره و سالى چاپ: سيهم ۴۳۲ ك - ۲۰۱۱ ز
تيراز: ۲۰۰۰ دانه
ته كتيبخانهى گشتى ههولير ژمارهى سپاردنى (۱۴۳) سالى ۲۰۰۶ دراهوتى

التفسيير
ٻو بلاو كړدنه وهى و راكهياندن
ههولير - شهلمى دلدگا - زير لوتتلى شيرين پالاص
ت: ۲۲۲۱۶۹۵ - ۲۲۳۰۹۰۸ - ۲۵۱۸۱۲۸
مؤبايل: ۰۷۷۰ ۱۲۸ ۷۲ ۹۱ - ۰۷۵۰ ۴۶۰ ۵۱ ۲۲
tafseeroffice@yahoo.com
tafseeroffice@maktoob.com
altafseer@hotmail.com

پيشدهستي چاپي دووهم

سهره راي تهوهي چون و چندي له تواناماندا بوو سه بارهت به چاپي يه كه مي ديواني كو ساري كردمان ، به لام هيشتا ناتواين نكوئي له وه بكه يين هم درهنگ و هم ناتوه او ته نجام درا ، ته مهش واي كرد به رده وام له بيرو به رنامه ي ههنگاريكي كاملتر داين ، بو ته مبهسته ش وا به لوتفي خوي په رورده گار و پاشان هاركار ي دوستان و دل سوزان و خانه واده ي به ريزي ، چاپي دووه مي ديوانه كه به شيوازيكي تازه و پيدا چوونه وه يه كي ته و اووه چار و دلتان روشن ده كاته وه .

ده خوازين به م ههنگاهش گياني كو ساري شادتر و پاداشتي زياتر يش به تيمه و هه موو ته و خو شه ويست و به ريزانه به گشتي و (ماموستا علي باير و زانا سعيد و عبدالله علي و ريبوار كو يستاني و نووسينگه ي ته فسير و خانه واده ي كو ساري و كاك جمال و توانا حمدامين) به تاييه تي بريت كه هه رلايه و به جوړيك زه همه تيان له گه ل ته م كاره پيوست و بايه خداره دا كه - خزمه تيكي گه ور يه به ته ده ب و كتيبخانه ي كوردي - كيشاوه و مشوريان لي خواردوه ، هيوادارين هه مو انان توانيبي تمان به شيك له نرك و وه فاداريمان له ناست كو ساري شه هيد و شاعيردا به جي گه يانديت .

بينگومان كو ساري كه به تر يفه ي پد يقي جوان و مانا و مبهه ستي قول و هيما و ناماژه ي ناوازه و زه يني روون و سه داي زولا له وه له ناو ناميزي هيدا يهت و له سهر دوندي رابووني نيسلامي كوردستانه وه له گه ل بوړكاني راپه ريندا ، بوړكاني شيعريشي له مزگه وتي گه وره ي رانيه وه به رووي سته م و سته مكاراندا ته قانده وه ، بو هه ميشه به ناسماني سه روهري يه وه دهره وشيته وه ، به رده وام دهنگه زولا ل و به جوش و خر وشه كه ي له گه ل نه عره ته ي راپه رين له گوئ دا ده زرينگيته وه و (خامه روخام و خاوه ن فام و قام) كه شي له ناو ته ده بي ره سني كوردي دا بو هه ميشه (وه كو په ري سينه ي په راو ، رهنگي تا فكه ، وه كه له بهزه و شه پولي ناو ، وه كو تروسكه ي چاوي بروسكه ، وه كه خه زينه ي سه ره له گيارو ، وه كه به فر ي لوتكه ي به رهه تاو) خوي ده نويني .

شهريف وه رزير

۲۰۰۶/۳/۵ رانيه

پیشه‌کی

به قه‌له‌می : مامؤستا عه‌لی بایر

الحمد لله و الصلاة و السلام على رسول الله محمد و آله و من اهتدى بهداه
کاتیک برایان داوایان لی کردم چاوئیک به شیعره‌کانی کاک (خدر کؤساری) دا بگنیرم
و پیشه‌کی یه‌ک بؤ دیوانی شیعره‌کانی بنوسم ، راسته‌وخؤ مه‌ودای بیر و خولیسام به‌ره‌و
دوا گنیرامیده‌وه به‌ره‌و سهره‌تای هه‌شتایه‌کان که نه‌و کاته من سهره‌تای خویندنی زانکؤم
بوو ، مالمان- واته مائی بایم- له شاری رانیه بوو ، له‌گه‌ل مائی مام محمدی
زیرنگه‌ر- بابی کاک خدر کؤساری- دراوسی بووین کورد گوته‌نی (مال به مائی وه) !
نه‌و سه‌روه‌ده‌ش کاک خدر کورپکی می‌رد منداله بوو له‌گه‌ل بابی سه‌رگه‌رمی کاری
زیرنگه‌ری بوو، دیاره نه‌و کاته (خدر) کورپکی ناسایی بوو وه‌ک مندال و کوره‌کانی
دیکه‌ی گه‌ره‌کی (قوله).

به‌لام وه‌ک پیشینان ده‌لین (کاريله هه‌ر له بن سه‌به‌ته‌دا نابی) و (هه‌ر ده‌وه‌نن
ده‌بنه دار) و دوا‌ی نه‌وه‌ی کاک خدر به‌ده‌نگی زولائی بانگه‌وازی ئیسلامی بیدار بؤوه و
به‌نوری هیدایه‌تی خوا دل رووناک و به‌ناوی سازگاری قورئان ده‌روونی پاک بؤوه،
هیدی هیدی هه‌ست و نه‌ستی ئیسلامه‌تی تیندا به‌هیز بوو و ، سه‌ره‌نجامیش له سایه‌ی
نه‌و هه‌ست و نه‌سته‌وه پیت و پیژ که‌وته ته‌قینه‌وه و هه‌رچه‌نده به‌وردی نازانم که‌ی
ده‌ستی به‌شیعر گوتن و نوسین کردوه ، به‌لام وا دیاره کانیاوی خوربه و ئیلهامی
شیعریشی هه‌ر له‌گه‌ل وه‌رگرتنی هیدایه‌تی خواره ده‌ستی به‌هه‌لقولین کردوه ، چونکه
به‌سه‌رنج دان له شیعره‌کانی — هه‌رچه‌نده به‌نده زؤریش شیعر ناس نیه — له سهره‌تای
شیعره‌کانی یه‌وه هه‌ست به‌کرچ و کالی و وشه ریز کردن و که‌م نیوه رۆکی ده‌کری.
به‌لام له سه‌رجه‌م شیعره‌کانی دا هه‌ست به‌دینداری و ئیسلام خوازی و له‌گه‌ل خوا بوون
ده‌کری و پیچه‌وانه‌ی نه‌مه نایینری.

دیاره هه‌سه‌نگاندنی شیعره‌کانی کاک خدر کۆساری حه‌واله‌ی برا شاعیر و شیعر ناسه‌کان ده‌کهم و هه‌ز ناکهم له هه‌موو مه‌یدانان دا ته‌سپی خۆم تاو بدهم ، به‌لام به په‌سه‌ندی ده‌زانم لهم پێشه‌کی یه‌دا ناماژه بۆ چه‌ند راستی یه‌ک بکه‌م:

یه‌که‌م:-

ئیسلام له سۆنگه‌ی نه‌وه وه که به‌رنامه و په‌یره‌ی سهر له‌به‌ری ژبان و گۆزه‌رانه پێویستی به‌وه هه‌یه که هه‌م بۆ بلاو کردنه‌وه و گه‌یاندنی و هه‌م بۆ پاراستنی و به‌رگری ئی کردنی له هه‌موو سه‌نگه‌ر و به‌ره‌کانی رووبه‌روو بوونه‌وه و به‌ره‌نگاری‌یه‌وه کاری بۆ بکری و دیفاعی ئی بکری ، دیاره نه‌ده‌بیش که شیعر به‌شیکه‌ی هه‌ره گرنه‌گه‌یه‌تی یه‌کێکه له‌و سه‌نگه‌رانه و ده‌بی ئیسلامی یه‌کان زۆر ورپای بن و چاکه‌ی مه‌حکه‌م بکه‌ن ، نه‌و که‌سانه‌ش که گومانیان وایه (شیعر) شتیکی خراب و نا په‌سه‌نده چونکه خودای زانا له قورئانی‌دا فه‌رموویه‌تی: ﴿و الشعراء يتبعهم الغاؤون...﴾ الشعراء (٢٢٤) به هه‌له‌دا چوو ون ، چونکه خرای کاره‌جه‌ی له نایه‌تیکی دوا ی نه‌و نایه‌ته‌دا فه‌رموویه‌تی: ﴿إلا الذين امنوا وعملوا الصالحات و ذكروا الله كثيرا وانتصروا من بعد ما ظلموا و سيعلم الذين ظلموا ای منقلب ینقلبون﴾ الشعراء (٢٢٧) ، پێغه‌مبه‌ری پێشه‌وامان ﷺ فه‌رموویه‌تی: (ان من الشعر لحکمة و ان من البیان لسحرا).

به‌ئێ ! وه‌ک زانا و پێشه‌وا یا ئیمان فه‌رموویه‌نه: (الشعر قول حسنه حسن ، و قبیحه قبیح) واته: شیعر قسه‌یه که باشه که‌ی باش و دزیوه که‌شی دزیوه.

دووه‌م:-

له سۆنگه‌ی نه‌وه وه که سۆز و عاتیفه پێکه‌ینه‌ریکی بنچینه‌یی و گرنه‌گی شیعره و زۆریه‌ی شاعیره‌کان نه‌و لایه‌نه‌یان به‌سه‌ردا زاله و زۆر ورپا نه‌بن له خسته‌یان ده‌بات به هۆی زۆر تینووسان و به زایه‌دان (الافراط و التفریط) وه ، پێویسته شاعیرانی ئیسلام زۆر هه‌ولێ خۆ شاره‌زا کردن و به‌رچاو روون بوونه‌وه‌یان بده‌ن ده‌ریاره‌ی قورئان و سوننه‌ت و بۆ هه‌ر مه‌سه‌له‌یه‌ک که ته‌واو ئی ی شاره‌زا و دنیسا نه‌بن پرس و راوێژ به زانا و شاره‌زایانی ئیسلام بکه‌ن به‌ر له‌وه‌ی مه‌به‌سته‌که‌یان له قالمی شیعر دابریژن ، چونکه

گه لئيك جار به هۆي دهربرين و تهعبيري جوان و سهرنج راكيشه وه ههق به ناههق و ناههقيش به ههق دئته بهرچاو (وان من البيان لسحرا)!

سۆ يه م:-

دهبۆ ئه ديب و شاعير و هونه رهنده كانمان راوئژ به يه كتر كردن و پرس و را و ره خنه و تۆ بينى و پيشنيازي يه كتر وهرگرتن بكه نه پيشه ، كه بينگومان راوئژ (الشورى) بنچينهى راپه راندى كارو بارى ئيسلامى يه له هه موو بواريكدا وه به راوئژ و قسه له يه كتر وهرگرتن و ره خنه و تيبينى و پيشنياز خستنه روو به ره هه مى ئه ديب و شاعير و هونه رهنده كانمان گه شه ده كات و به هيز و پيتر ده بۆ و له كرچ و كالى و ناته واوى يه كان قوتارى ده بيت.

چواره م:-

خۆزگه هه موو ئه ديب و شاعير و وتار بيژيك وهك مامۆستا مه غديد و مامۆستا شهريف و مامۆستا وريا و خدر كۆسارى و محمد كرئكار و هاوه لانيان قسه و كرده وه و وتار و ره فتار و هه ست و نه ست و هه لويستيان يهك بوايه و ئه وهى به خه لكى ده لئين بيكه ن بۆ خۆشيان بيان كرده يه!

له كۆتاييدا:

بينگومان شيعره كانى (كۆسارى) هه موويان له يهك ئاستدانين و ئى كرچ و كال و ساوا و ئى چاك و چاكتريشيان تئدايه و ئه گهر كاك خدريش دهرفته تى زياترى كامل بوون و پينگه يشتنى ببوايه بينگومان له كه ولى دا هه بوو بيته كه له شاعيريك ، به لام وادياره خواى كار به جۆ له جياتى ئه وه پلهى (كه له شه هيدى) به قسمت كردبوو ، كه بينگومان نيوانيان ئاسمان و ريسمانه .

۱۹۹۶ / ۸ / ۲۲

(۱) بينگومان هه ر خودا غه يب زانه ، به لام به يئى روا له تى به لئنه كانى خوا و پيغه مبه ر ﷺ له سه ر بنچينهى گومانى چاك بردن دروسته بلئى: شه هيد فلان.

كورتە يەك لە ژيانى (كۆسارى) شەھىد و شاعر

رېئوار كوئىستانى

شاعر ئەمىرۆ ،
 ۋەك باسرىشك و
 گەھى رەشەباي كانونى ،
 گر لە نيو چاوى دەبارى...
 ئىستا وشە و كېش و سەروا
 برووسكە دەدەن ،
 ۋەك ھەورى توورەي بەھارى...
 ئەم كانونە ،
 شاعرى راپەريو برايموكە و
 كەنار اقولە) و (كوپرەكانى) ي
 لى ھەرامە و ، لە دەروازەي شار جىي نايى
 كاتى دادگاي پشكىننە و
 لە ترسى (ياسا) دارستان ، شاعر مەگەر
 خۇي لە نيو كانياوى دلى
 پر لە باوەر ھەشار دابى
 تەماشا كەن ،
 دەستى نەفامى و تاريكى
 بەنجەي كۆسارى دەشكىنى...
 قەلەمەكەي كە پەرژىنى كوردستانە ،
 لە خوئى خۇي دەگەوزىنى...

ڕووناکایی ،
 له نیو شاردا قهدهغهیه...
 ئاخراوه و نهفەس نادا
 چی دهلاقه و پهنجهرهیه...
 بهلام ههرگیز کوردستانم
 وهجاخ کوێر و ،
 بئ بههره‌ی زۆر مه‌زن نابئ
 قهت شیعەر و جوانی و داهینان
 له ولاتی ،
 (خانی) و (نالی) و (مه‌وله‌وی)ادا
 نافه‌وتئ و شوینه‌ ون نابئ...

سالی ١٩٦٧^(١) له گهرمه‌ی ژان و ناسۆری گه‌لی کورد و ، ده‌به‌ریکراچوونی په‌ش
 و سپی و راست و درۆ و پیشمه‌رگه‌ و کرئ گرتهدا ، له رانیه‌ی ئامیژی کیتوه‌په‌شدا ،
 مندالێک چاری به (قوله) و (کویره‌کانی) هه‌لێنا ، که‌س نه‌یده‌زانی ڕۆژێک به‌هره
 مه‌زنه‌که‌ی وه‌کو کانیاو ده‌ته‌قیئت و ، له په‌نا هه‌ر دێکێک گۆلێک ده‌روینیئت و ،
 کوردستانه‌ بئ نازه‌که‌ی ده‌کاته گۆلستان و ، سه‌ره‌نجام داستانی نه‌مری ئیسلام و
 ئیسلامی بوونی نیشتیمانه‌که‌ی (شیخ سه‌عید) و (نوورسی) به‌ خوینی خزی وا به
 زه‌قی له سه‌ر تاشه‌ به‌رده‌کانی کوردستانه‌که‌ی ده‌نووسی ، که‌ جاهیلیه‌ت چاری به
 خوین بنگویتی و ، وه‌ک شه‌مشه‌مه‌ کویره‌ له قوژینی تاریکی نا ئومیدی خۆی بجزیئت و ،
 له‌وه‌دیها‌تنی زینده‌ خه‌ونه‌کانی ته‌ما بر بیئت...

(١) له ناسنامه‌ی دا له به‌ر سه‌ربازی به‌ له دایک بووی سالی ١٩٧٠ یان تۆمارکردوه .

دژواری و سهختی ژیان مؤلّه تیان نه داوه له پۆلی یه کهمی ناوهندی پتر درژّه به خویندن بدات و ، ناچار شانی داوه ته بهر کار و کاسبی و ، به نیتیک به سهر تاشی و ماهویه کیش به زیرنگه ری و هه ندیک ئیشی دیکه وه سهر قال بووه ...

ئهو رابوونه ئیسلامی یه به گوهری له سهره تای هه شتا کانه وه هه موو به شه کانی کوردستانی سهر به عیراق و به تایه تی ناوچه ی رانیه ی گرتبۆه ، ژنی ههسته ناسکه کهمی کۆساریشی وه کو چهنده ها لاری خوین گهرمی دی له رانده وه و ، ئاوازی به سۆزی وریا بوونه وه و چاوکرانه وه ی لی هه ستاند و ، سالی ۱۹۸۷ کۆساری وه ک لایکی رووناکییر له باوه شی گرت و ، له تاریکستانی جاهیلیه تی ده رهینا و ، خسته سهر راسته شه قامی پێروونی خودایی...

گه لیک جارن ده یگوت (به راستی هیدایه تدان بهس شایسته ی خوی گه وره یه ، من گه نجیکی تازه پینگه یشتوو بووم ، تاقانه ی بایم بووم ، زۆر نازیان ده دامی ، هه موو شت له بهرده ستی خۆمدا بوو ، به تاره زوی خۆم هه لئس و که وتم له پاره و پولدا ده کرد ، به لام هه یچ تامیکم له و ژیانه نه ده کرد).

ههر ئه و گه رانه وه ی به ره و خواش بوو وای لی کرد نه توانی له سهر سه ربازیی بهرده وام بیت و فیرار کردن به نه رکینکی شه رعیی بزانی .

کۆساری گه لیک جار وشه ی نایاب و ده گمه نی به کارده هینان و یاری به وشه ده کرد ، که له وه دا و پیرای گه ران و سوورانی خۆی ، سوودی له دایک و باوکی وهرده گرت ، که هه ریه که یان سهر به هۆز و ناوچه یه کی کورده واریی بوون ، دایکی (دزه یی) و باییشی (پشده ری) بوو ...

شه هید کۆساری زۆر به خشنده و دلفراوان و هه ژار دۆست و دئناسک بوو ، له دوی کۆپه وه که له گه ل هیتینکی پیتشمه رگه ی بزوتنه وه له نیو رانیه مابۆه ، خزمه تی چند پیر و په ککه وته یه کی هه ژاری ده کرد ، له سهرده می رژیمیشدا مشووری دابین کردنی خۆراکی بۆ (مام صالح) ناویکی نابینای رانیه ده خوارد و خزمه تی ده کرد ، هه ره ها جگه له کۆکردنه وه ی کۆمه ک له خیرخوازان زیری هاوسه ره که شی له سهر

ره‌زانه‌ندی خۆی فرۆشت بۆ ده‌ست گرتنی بنه‌ماله‌ی پێشمه‌رگه‌یه‌کی بزوتنه‌وه به ناوی (حه‌ سوور) که له‌لایه‌ن رژیمی به‌عسه‌وه گیرابوو ...

کۆساری لاریکی نازا و چاونه‌ترس و به‌زییک بوو و ، له‌ شانه‌ چه‌کداره‌کانی بزوتنه‌وه دا و به‌شداری له‌ راپه‌رین گورج و گۆل و هه‌لسوراو بوو ، سه‌رباری نه‌وه خاوه‌نی گیانیکی پاک و له‌ خواترس بوو و زۆر به‌ نویژی جه‌ماعه‌ته‌وه پابه‌ند بوو و ، زۆربه‌ی دوو شه‌مه و پێچ شه‌مان به‌رۆژوو بوو ، هه‌ر ده‌گه‌ل چاو روون بوونه‌وه‌ی به‌ تیریژی خۆی گه‌شی رابوونی ئیسلامی له‌ سالی ١٩٨٧ دا ، گه‌رما و گه‌رم بینی به‌ بناوانی زولالی نه‌و رابوونه‌ پیرۆزه وه‌ ناوه‌ ، په‌یوه‌ندی به‌ رینکخسته‌نه‌کانی بزوتنه‌وه‌ی ئیسلامی یه‌وه کردوه و رۆلێکی دیار و به‌رچاوی له‌ فراوانتر کردنی جوغه‌زه‌ نوانی یه‌که‌ی نه‌و رابوونه‌ له‌ رانیه‌دا دیتوه و هه‌ر هه‌مان سالیش خیزانی پێکه‌وه‌ ناوه‌ و کوپو کچینکی به‌ یادگار به‌جێ هێشتوه به‌ ناوی (شه‌یدا) و(به‌نان).

هه‌ر زوو په‌ری شیعر خسته‌یه‌ته ژیر سایه‌ی شابالی خۆی و ، کۆتایی سالی ١٩٨٧ یه‌که‌م شیعی به‌ ناوی (نیگاری خودان) نویسه‌ و دواتریش شنه‌ی راپه‌رین ژیله‌مۆی به‌هره و شیعی کۆساری گه‌شانه‌وه و چاوو دلێ تامه‌زۆریانی پێ روون کرده‌وه و ، بۆ یه‌که‌م جار نرکه‌ی شیعی له‌ راپه‌رینه‌ پرشکۆیه‌که‌ی پینجی نازاری رانیه‌دا ، به‌سه‌ر شه‌پۆلی نه‌عه‌ره‌ته‌ی ده‌نگه‌ به‌سام و هه‌یه‌ته‌که‌ی خۆی دا له‌ بلیند گۆی مزگه‌وتی گه‌وره‌وه به‌رز بۆوه و ده‌روازه‌ی راپه‌رینی هه‌ژانده‌وه و ، گروپینی وه‌به‌ر جه‌ماوه‌ری راپه‌رپو ده‌خست ... هه‌ر له‌ ده‌روازه‌ی والای راپه‌رینه‌وه تیشکی زیاتر که‌وته سه‌ر شیعه‌رکانی و سالی ١٩٩١ هه‌ندیکیانی به‌ده‌نگی خۆی له‌ کاسییتیکدا به‌ناوی (سه‌دای کۆساری) تۆمار کردن و ، له‌ سالی ١٩٩٣ یش به‌شی دووه‌می (سه‌دای کۆساری)ی هه‌ر به‌ ده‌نگه‌ پر له‌ خرۆشه‌که‌ی خۆی بلاو کرده‌وه .

سالی ١٩٩٢ ماوه‌یه‌ک سه‌رگه‌رمی نووسین و پێشکه‌ش کردنی به‌رنامه‌ی کۆمه‌لایه‌تی توانج نامیزی (لیزه و له‌وی) بوو له‌ ته‌له‌فزیونی بزوتنه‌وه‌ی ئیسلامی له‌ رانیه‌ ، که‌دواتر نه‌و نرکه‌ی به‌ شه‌هیدی مه‌زن کاک (ته‌ها بابه‌کر) سپارد که‌ تا

شەھید بوونی لە کاتی پروداوه کانی مانگی دوازدەمی ۱۹۹۳ دا زۆر بە گەرم و گۆری
رایدەپەراند.

لە زۆریەکی کۆر و ناهەنگە کانی نارچەدا جگە لە کۆرە شیعرییە تایبەتییە کانی
خۆی بە دەنگە زوڵال و شیعەرە بە هیز و پێزە کانی گۆیگرانی هەژاندوون و خستوونییەتە
ژێر بەهرە گەورە کەمی .

یەکیەک لە دیار دەیار و دەگمەنە کانی شاعیری تەتیی کۆساری ئەو بوو کە سەرپاکی
شیعەرە کانی خۆی لە بەربوون و هەمیشە بێ نوسینەو و لە بەر پا، شیعەرە کانی
دەخویندەو .

کاتیەک لە کۆتایی کانونی یەکەمی ۱۹۹۳ دا، قەفی زنجیری تاریکی لە گەردنی
کێلی کێتو پەش هالا ، دەروازە کەمی راپەرین ئەو ئەندە نووتە کە بوو ، تروسکەمی لێ برا و
شەقامە کان هێندە وێک هاتنەو کە بواری هەنگاو گیرا ، کۆساری وەک تیرە ئەستێرە
سنگی نەفامەتی شەو زەنگی سەمی و، لە نامیزی دەروازەو خۆی هەڵدایە سەر شانی
دەقەری مەندە مەرائی ئیسلام پەرور و لەوی لە نامیزی ئەودا گیرسایەو ، بەلام سەد
حەیف و هەزار مەخابن دەرفەتی لێ هینراو لەوی لە ۲۷/۱۲ شەھید کرا، دوا
شەھید بوونیشی هەر بۆ نامیزە پرلە سۆزە کەمی کێتو پەش گەرایەو و ، لە گۆرستانی
رانیە بەو خاکەیان سپارد کە هەتا ژیا شیعری بۆ گوت و چقڵی چاوی ناحەزانی بوو .
سلاوی خودای سەم پوختن و تۆلە ستین لە گیانە پاکە بەرزە فرە کەمی شەھیدی
شیعرو وشە پەسەن و داھینان و هەموو شەھیدانی رینگای خودا و چەوساوان ....
وردو خاش بیەت دەستی پەشی ئەبوو لەھەب و هەموو دەستیکی دیکەمی هەق کۆزی
و تاوان .

نیگاری خودان^(۱)

ئەى خودای تاک و بى ھاوتا خاوەنى بەرزى و وىقار
 ئەى ماخۆى بېرست و توانا ھۆى بەرقەرارى رۆژگار
 خاوەنى عەردو ئاسمانى مانگ و رۆژ و شەوى تار
 ژىر تىنى تۆن چىاو بەندەن مېرگ و زەنویرو نزار
 ملکەچى رۆگەى پاکی تۆن ئەى خودای بى خەوش و خال
 قولایى و گرد و تەپۆلکەو بەرزى و تەختایى و بنار
 لوتکەو نەرمان و بەستىن و زەمەندو جۆم و زەندۆل
 نشیو و تەلان و پەسیو، گەوہو ھەئدیر و نساار
 دوندو ماھى و باسک و عاسى زورک و شیو و خرو دۆل
 دەريا و دەریاچکەو روبر و گووم و تا قگەى پىر سەھۆل
 کانى و چۆم و ئەستىر و کانىلکە و جۆگە و لىژاو
 بان و شىخال و زىخەلین ، لیتە و شلتاو و زەلکاو
 بى ھەلدا بەلگەى ئاشکران بو مروقیكى تەواو
 لاویكى وریاو ھۆشمەند بە لە ھەر چوار دەورتە داو
 گژو گیاو گۆلى ھەزار رەنگ سەوزەو میوہى ھەمە جۆر
 ھەر لەرەنگى سەوزى تۆخ و سوور وزەرد و سپى و مۆر
 سەر قالى و پىردە ژمىرى تۆن ئەى پەرسىترای نەگۆر
 مەفتوون و شەیدای و پىژەتم وەك روهك نازى بى خۆر
 لە ئیستا را ھەتا ئەو عانەى دەچمە نیو کفن و گۆر
 بەلگەشن ئاوەژوو بوونە دەگەل ئادەمى دوو مۆر

(۱) واتە نیگار و نەخشى خاوەنى بوونەوەر كە خودایە.

شەبەق و كازیوہ و گزنگ ، زەردە و بولیل و هیلال
 قەد پال و زینو و كاو و وەرد بەراو، ئەستەم، دیمە كار
 دۆك و ئاونگ و شەونمی لقی درەختی جوئیبار
 سرۆچكە و چرۆی نەمامی خونچەیی لاری گەش و ئال
 باناوک و نوالە و بزۆین چر و پر و لیڕەوار
 نەسیم و بۆن و بەرامی ھەوەلی وەرزی بەھار
 توری داوی ژان و دژوار دلی چزیلكی كۆسار
 لەو پیچەیی مەغزی كړیوہ قولاغی پەروەردگار
 ئەستیرەیی بەرزی پڕشنگدار ئاسمانی شینیکی كال
 دەبنە زۆر پەرتوكی بەرچاو بۆ دواندنی بروادار
 پیرو و تەرازو و گەلاویژ ھەلواسراون بەرەو خوار
 ئەی كاكیشانی بۆ نالیی كە ھەزارى بە ھەزار
 چەندەھا ستارەیی كە ھەن ناییزرین بە خام وزار
 ھەموو ساتی لە فەرمان دان بە دریزایی مانگ و سال
 بە موو بە ھەلەدا ناچن وان لە خەتی سنوردار
 بی یەك دیکەش دانامەزرین لە سۆنگەیی جازیبەیی زال
 ھەتا ئیستا سەرنجت دا ئادەمیزادی ھۆشیار
 ئەم گەردوونە نەخشی خواپە یا ریکەوتی كەر و لال؟!
 ھەرچی مرۆفن شارەزان بە نەزان و خویندەوار
 لە راستە شیواز تاراو بی دەكەویە نیو درك و دال
 لە ئاسۆ را دیارین بۆ ھات بە فریشتەپەکی ھیزدار
 دەبا تۆسقالی پیزان بین بەر لەوہی بچینە چال
 خۆر سەرگەرمە بە كاری خۆی لەگەل زەوی وەكو یەك
 ھەیف و ئەو ئەستیرانەیی ھەسارەیی خۆریشیان لە تەك

شهو و رۆژ و وهزری سالیښ رادهبرن له دوو یهك
 كه سهیری ئهو یاسا بلیند و پر سهلیقهیه دهكهی تو
 ناچاری ملت كهچ بكهیت بلی خودا یهكه یهك
 بوو نادیارهی كهوت ئاسمانی دروست کردوون لهسهر یهك
 كهرما و كپوزینی ئارانێ ، زوخم و سایهقهی زۆزان
 كزه بای تاو تاوی بههار ، با رهشهی چلهی زستان
 تراویلکه و كهوانهی رهنگین ، مژ و ههور و خۆل باران
 لیمشت و لافاو و توفان ، دادپری كهند و بستان
 ویشومه و گێژو گهرده لول باپزو و ورهی زریان
 بولهززه و ئاگر پڕژین و با سریشکی بی ئامان
 بیم و تهیار و خهسلهتی خودا دهئاخه دلان
 ئهو پهراستهراوهی كه وزهی دهروستی نایی زمان
 ههر له خیو گیانیکی زیندوو ، تا دار و بهرد و كهلاك
 چ بانیکی گهرم و بیروون ، یا باغ و چهمی رووناك
 جووته زهریای نا ئاوپته و ئاوی سوپر و لیل و پاك
 تان وپو ئاسمان با بیانهو زهویش به تهنهایه داك
 لیم حالی كه و بهلهدم كه گهنجی ههبووی هیزری چاك
 كهر گورپك زهوی قوتی داین ومدهر ناكهوین له خاك
 كویره هۆشی كهسیك وایه شانتهكین بیته له زكماك
 یانه بی خهشمهتیش ئاوا له ئاقار زالی بی باك
 ههر له خۆش یهکی زۆر به تین تا دهگاته دهرد و ژان
 چ سهلاقیکی بهردهسته یا سانی رۆم و ئیران
 یا گرتووویکی پیست داپلۆخاو ، چ وهردیانی جهفا دان
 یا تهلاریکی نهۆم دار ، چ دهوار یان كاولهلان

چ قاقایه کی بی فههیت یا پرسه و شین و گریان
 بو تاقی گهری تو هاتن زه ندیقی یان موسلمان
 ئەهی ههستیار که خوا روینای له سه لاپه ره ی جیهان
 به ویستی جینشین خویی و له بهر ریژی ئینسان
 بییه ویکرا با زوو لیکنیین بو چرای لوتکه ی ئیمان
 به شو حهزکا بهرژهنگییین بو قه تاری دهرووی ژیان
 سه رنجده په یکانیکی کهم که دهردهچی له کهوان
 ده بی حهوجیی چهند فه رمانبی تا ده پیکی نیشان
 ئەهی له گوتره یه کخراون ههنگوینی به تامی شان
 یا بیوچان له بی شه دان ریوه لۆکه ی بی زمان
 چ جار ان ئەهی رانه ماوی له میروله ی شاروچکان؟
 وهک به نموری رهشی په رتن روژی ده چنن بو ژیان
 یانه هیچ کا نه ت بینوه قورباقیکی ناو دوور گولان
 له عانیکی که ناساغه و هاتووته سه رده می زان
 بو قیقی دی وهک پزیشک له بو ی ده بیته مامان
 گهر به وهش ژیریت نه بزویت کاشکی وهبای نهک ئینسان
 جدهو و دزیو و جاکهش یا رهند بی ههروه کو زیپر
 یا نهوجه وانیکی به گور، بی قرینن چاوی شیر
 یا ئەسکه رملی ئاواتی بی وهکو ته ریده و زول
 یانه کینی تاجی گهوه ره وهک هیتله ری گور به گور

به کام کلۆجان رزگار ده پیت له پینش باره گای خودان
بیلهل ئه وه دهرباز بووه که خۆی بو کرد به قوربان
هۆنراوهی کۆساری وهخته دستبهردار پیت له لاتان
له شانۆی دنیا دا شادی و لهویش به ههشت جیگاتان

* * *

گۈزىگى خىزان^(۱)

ئەي دەروون شوشەي غەم رەۋىن
 ئەي گۈنا ئالى چاۋ شەھىن
 ئەي ئەندام چۈكەلەي دل پاك
 ئەي خۇشەۋىستى چۈخت و چاك
 ئەي لىۋ بە بزە و پىكەنين
 ئەي چەپكە گۈلى ياسەمىن
 ئەي روو خۇشى بى بوغز و قىن
 ئەي فرىشتەي سەر رووى زمىن
 ئەي چراۋكى ديوانى خىزان
 ئەي بوۋزى ترۋپكى كوېستان
 ئەي پەرىي پاكى بى ھەلە
 ھەي بەفرى سىپى بى پەلە
 ئەي توپشۋى گەشتى رۇد و دوور
 تۋى بەدى ھاتوۋى بى قسور
 ھەست و ھەناوت پى مىرە
 كىسپىك مەمكۈل قال لە شىرە
 بە لەپەي قەشەنگ دەيگىرى
 موژگان بو ئاسۋ ھەلدەبىرى
 بەندەي خودا تۆرەي منى
 ئەنگاوتەي سۇماي دوژمنى

(۱) كۆسارى ئەم شىعەرەي بە بۆنەي لە دايك بوۋنى (شەيدا) ي كورى نۆنەبەرەيانەۋە دانارە ، كە لە ۱۹۸۸/۱۰/۲۵ ھاتۆتە دنياۋە .

تاکه ترووسکهی ناخی ئەوی

سووره گۆلی باخی ئەوی

په‌راوی سفت و خاوینی

چلۆن بتوی و خۆت دهنوینی

ئەهی پهری پاكی بی هه‌له

هه‌هی به‌فری سپیی بی په‌له

ئەهی تویشوی گه‌شتی رژد و دوور

تۆی به‌دی هاتووی بی قسور

ئەهی هه‌تاوی سینهی بابە

ئەو بابەهی جهرگی که‌بابە

ئەو بابەهی په‌ژمورده ره‌نگه

کز و قه‌یران و بی ده‌نگه

لارووی چال و پشت چه‌ماوه

به‌دیمهن چه‌نگیکی ماوه

خۆ بابە به‌س ئەوی ده‌وی

بی وی پیلوی ناچنه‌ خه‌وی

بو‌شه‌قل و مۆرکی ده‌نالی

رۆندکی چاوی ده‌باری

ئەهی پهری پاكی بی هه‌له

هه‌هی به‌فری سپیی بی په‌له

ئەهی تویشوی گه‌شتی رژد و دوور

تۆی به‌دی هاتووی بی قسور

ئەو بابەهی که‌ ئامانجیتی

ئەو لیی خۆشنود بی به‌سیه‌تی

بهلام حهقه گهر واهى به
 چۆن پهريزي سهر كيشى به
 كرۆكى دابراڼه كهوا
 نسكرۆ و نووچ دمدا كه دهروا
 پيت نه كهيوه به يادى يار
 دلان سيبوور دهن له ژوار
 به به گيان ، نه تو زاف جوانى
 ريز ليگيراي يهزدانى
 له سهرمه جي بينم تا هم
 (من لا يرحم لا يرحم)^۱
 نهى پهريى پاكي بي هله
 ههى بهفري سيبى بي پهله
 نهى تويشوى گه شتى رزد و دوور
 توى بهدى هاتووى بي قسور

* * *

(۱) فرموده : واته شهوى بهزهى به خهلكدا نهيهتهوه ، بهزهيان پيدا نايهتهوه.

شەبەقى سەرفرازى^(۱)

سى تىكەن ئازادى ھىنن
 فرمىسك و ئارەقە و خوينن
 خاۋەنى وان سى دلوپان
 لە خۇي دا ھىناۋە قورئان

تاكە مېرە لە پاى ژيان
 ئەستۇ بەرزە لە رووى خۇستان
 ئەۋەى دەفەى كرد بە قەلغان
 لە بۇبەرزى وشەى ئىمان

بەلى! (محمدا) پەيامبەر
 ئەى ترسىنەر و موژدەدەر
 شوين پىي پىرۇزت ھەلدەگرم
 گەر مېشكەم لە لووت بېننە دەر!

دوو چاۋ ئاگرىان ناگاتى
 رەۋا بېنن ھەموو ساتى
 لە نىۋ سەنگەر ئىشكگر
 تاۋ نا تاۋەش دىدان دەۋلن

قارەمانن بەھەشت كېن
 خۇ چەمېنن كېنۇش بەرن
 بۇدكېقان لەسەر تەلن
 خۇياربى مىليان ھەل دەبېن

(۱) كۆسارى ئەم شىعەرەى لە بېننچى نازارى ۱۹۹۱ و رۇژانى دواتردا لە مزگەوتى گەۋرەى رانىە خوتىندۆتەۋە و مەخابن بە شىك لە شىعەرەكانى پېش پاپەرىنى لەگەل سەرقالى رۇژانى پاپەرىن لى ون بوون.

بهائی امحمدای سهروهه
 ئه‌ی راستی ویستی داد پهروهه
 بازی سهختت ده‌گرمه بهه
 گهر به نویل جه‌رگم بیئنه دهر

دوو سی وشهن راستی هیئن
 دلی برؤا را چه نیئن
 تهختی کیسرا راهه‌ژینن
 کوشکی قاروون داته‌پینن

هه‌زاره‌های وه‌کو نه‌مروود
 له گیانه‌لا برؤا دینن
 گهر پرسیاره‌یژی ئه‌و دووه چین
 بو وی‌رای وی په‌ره‌ستن نین

بهائی امحمداجه‌نگ‌اوهه
 ئه‌ی داری رۆچووی به سه‌مه‌ر
 به‌ری‌ئی ئه‌سته‌مت دیمه سه‌ر
 تا دوا هه‌ناسه‌م دیته دهر

سه‌ده‌ها پاشای مفته خوړ
 له‌تاو تهخت وه‌زگ دینن
 فیرعه‌ونی ئیروو و پایه‌دار
 له زیی میصر ده‌خنکی‌نین

به‌تی سی‌داره پسینن
 زیندان و چوار میخ روخینن
 به بلیوون (ساتور نازم) ی
 به مه‌ره‌دی کورد ده‌چوینن

بهلن (محمد) تیکوشهر
 ناوک بیگهردی شیر جگر
 چهک له مستم بو ری به فەر
 تا تخیل بم تونده باوهر

ههوره تریشقه کیو جینن
 بورگانی زهوی درینن
 وینهی ئافاتی ئیتالییا
 شاری مهسینا^(۱) سوتینن

چوم و زهریا به خور هینن
 گهر ویستی بی ترس بینن
 شیوهی سیلاوه کهی نوح ان
 ههمو گیتی دهفهوتینن

بهلن (محمد) به خه بهر
 نیردراوی خودای بهزه فهر
 ئەمنم شوین کهوتهی کول نهدهر
 تا جواناو له رووم دیته دهر

ملیونه‌های ره‌تک هولاکو
 وهک ناپلیون به چوک دینن
 چ مؤسولونی یا جه‌نگیز
 له‌گوفکی میژوو ناو دینن

سه‌رای جه‌ور هه‌لته‌کینن
 عاد و سه‌مود به قر هینن
 ناصری داوینه‌ دزوین
 به چهلی دل ده‌توپینن

(۱) شاریکه له دورگه‌ی (صقلیه).

بەلئى محمد تاجى سەر
 ئەى رەوشت بەرزى بەجەوھەر
 بە شوين ئەسەرى ريت دەرپۆم
 نام گنخين تەوس و تەشەر

دوو ئەشتن شادى بارين
 كۆيلان لە مەرگ دەستين
 بەيداغى بەرزى خودايسى
 لە كەللەى دوژمن چەقين

بیردۆزى ئەفسانەى دستکرد
 وەك كوانى زەرد دەتەقین
 ناوى ئەو دوو شتەش بزائى
 تەنگى شان و قورئان

بەلئى (محمد) بەجەوھەر
 بە مەتەواى راستگۆى سەرور
 لە پیناوا (زید) دا ھاتمە دەر
 تا خودا نەمخاتە سەقەر

دەسا وانز لە جەور بين
 تا كەى ستارگە دەرۆخين
 چما دلسۆزى چۆلە پىچ
 لە زیندانى تار دەرزين

ھەتا كەينى پىشتى سەيید
 لەژیر تىلا دەگروين
 تاكەى زەرى و كەنىشى كورد
 لە بەندەكان ئەتك دین

بهائی (محمد) حەق سەنەر
دارپژراوی قالبی قەدەر
گوفتارت دەنیمە بان سەر
تا تابەردم دەنینه سەر

تاکە ی زۆر ھان و ھەتیوان
لە برساندا رەق ھەلدینن
تاکە ی گەردنی کەلکەلە ی جەنگ
گوریسی تی دەئالینن

تاکە ی باغ و بیستانی کورد
بە مەرگە موش لە بن دینن
تاکە ی دوندانی کوردستان
بە کیمیا ھەلدەقرچینن

بهائی (محمد) کۆلنەدەر
بو زەحمەتکیشان نەجات دەر
مەرج بی بە دوژمن نەدەم ھەل
تا سینگم دەبیت دیواو دەر

تاکە ی ئاوەل کراسی ژن
بەبۆدی جیب رادەنوینن
ھەتا کە ی کوردی بە لەنگاز
بە دەنگی مین دەتوقینن

تاکە ی بولبولی باغی دین
لە گولوی ژین دەتۆرینن
ھەتا چ ھەل پیری کەنەفت
جەرگیان بە کوچک دادینن

بهائی احمدی راہینہ
تھی خہولی کہوتووی بہخہ بہر
ٹاور دووی شاریم ہہتا سہر
تا گیانم لہ لاک دیتہ دہر

ہہتا کام دہم تولفی بی تہم
لہ بیشکیڈا دہبرڑینن
یان نہوجہوانی بی تاوان
لہ خوینی گہش دہگہوزینن

زالمی مسقوف بار ناہینئی
بہنہرمی شان داناہینئی
مہگہر بہچکہ شیری قورٹان
میشک وموخی پپرڑینئی !

بهائی احمدی راہہر
چینی چہوساوه رزگار کہر
چول ناکہین نیو بنکہو سہنگہر
تا خور لہباشور دیتہ دہر

* * *

قوتابی و ماموستای شهید^(۱)

شهويك لههيكرا پرژا بيرم ئەمن
که بهندهی خودام کهچی ديلم ئەمن
بهئزادی لهرحمی دایکی شیرین
سهرم هه‌لدا بو دویای فهوت و به‌رین
به‌لئ له‌ئامیزی به‌زه‌یی خودا
وه‌ده‌ر که‌وتم ره‌شمالی ژینم هه‌لدا
خودای مه‌زن پێی به‌خشیم به‌هره‌ی گران
له‌ده‌ستم دا با به‌کو‌لدا دم تاوان
به‌گوتهی وانم کرد بو‌یه خو‌م ده‌بینم
خو‌لام کارو به‌نیو ژیرده‌سته و زه‌بوونم
خو‌م به‌هه‌له بارو لاری ده‌زانم
بو‌یه که‌ساس و مات و په‌ریشانم
به‌قسه‌ی لووسکه‌له چه‌واشه‌یان کردم
ئه‌وان بئ به‌لا شاللا من ده‌مردم
هیچ نه‌بوو رزگایه‌ک دلم داته‌وه
ئاکاری دزیوم له‌بیر با‌ته‌وه
له‌سه‌ر پێخه‌ف شانم داداو داسه‌کنام
هیچ چاره و نو‌ژدار نه‌هاتن به‌هانام

---

(۱) شهید کۆساری ئەم شیعره‌ی له سالی ۱۹۸۹ به بۆنه‌ی شهید بوونی کاک (نه‌محمد شاسوار) نووسیوه که له ۱۹۸۸/۷/۲۲ له گردی په‌مکانی ناوچه‌ی پشده‌ر به ده‌ستی به‌عسی یه‌کان شهید بوو و ناوبراو براهه‌کی زۆر نزیکه‌ی شهید کۆساری بوو.

نزيك بوو وەنەوزە و خەو بمباتەو

وتەى مامۆستاشم وەبىر ھاتەو

زىدە جارەن كە لەناومان دادەنىشت

وەك لىزانىكى ئاوەزى خواپەرسەت

بە نەرمى و خەندەو لەگەلمان دەدەو

كىشندەى دەكردىن بو ناسىنى خوا

بەريار وا بوو لە رىبازى لانەدەين

ئامۆژگارىيەكانى فەرامۆش نەكەين

ئاواتى بوو وەك وى بم ھەتاكو ھەم

ئىستاش بوومەتە بەندەى قوباد و جەم

دلم پەر بوو گەرووم گىراو چاومەين

ئەسرەين وەك زەنگول بەسەر رووم راخزەين

مامۆستە گىان لای خودا بەكە رجام

مامۆستەى بەرزى شەھىدى رىي خودام

مامۆستەى زویرى لە تاوان رەنجاو

مامۆستە بو جوییت سوور ھەنگەرەن چاوم؟!

مامۆستەى نىان ورد و دل بەرىن

مامۆستەى سىنە پاکی بى رق و قىن

مامۆستەى ئەوینى بەرنامەى خوا

مامۆستە لای تۆ بوو تیمار و دەو

مامۆستەى ئاشناى سوننەت و قورئان

مامۆستەى پەرکۆرى ئارپىجى لە شان

مامۆستەى پشوو درىژى شەیتان خەسین

مامۆستەى زەھلە بلىندى کوفر رەوین

مامۆستای گرچوو بېری تاغوت ره تین
 مامۆستای به ههلمه تی هیرش شکین
 مامۆستای چهوساوهی ماف پیشیل کراو
 مامۆستای بی ترس و پهروا و کهله پیاو
 مامۆستای شهرمن له ئاستی بېروادار
 مامۆستای مل په پرنی کافر و زۆردار
 پیروژت بی پر به دل دهلی کۆسار
 کهر خوا چهزکا له سه رته تاجی و یقار
 سه رای رازاوهی خه باتت سه ری گرت
 ملوانهی جهربهزه و شکوت له گهردن کرد
 اموسعه بایک بووی له بوپژه و له گوفتار
 اخه بابایک بووی له ئاقار ئیش و ئازار
 اخالیدایک بووی تیکده ری قه لای زۆر کار
 خاوهن به لاین بووی له گهل پهروه ردگار
 مامۆستای دلسۆزی کرده وه شیرین
 شاسواری پیست توژاوی بهرگ رهنگین
 مامۆستا گیان له گردی ره مکان گلای
 به زهبری چهنگی سیخوړان نهنگوای
 خۆزگه ئاگام لیت با که راده قه نای
 گویم له ناله ی زولالت با نهوده مای
 بو دوایین جار له باوه شم ده گرتی
 کۆتا وتهی هه لچووم له گوی ده گرتی
 ناو چهوانی به فه رم ماچ ده کردی
 مال ئاوی یه کجاریم لی ده کردی

لېم تېيگەن گەر من زگارم لە ژين
 ناکەم زارى لە بۆ مامۆستاي دېرين
 بە ويستی خوا پاش نالە و نرکەى بە سۆي
 خوداي بە سۆز فریشتەى ناردووہ بۆي
 پېراي سەلام و مژدەى بۆ ناردووہ
 بە فيردەوسى نەبراوہى شاد کردووہ
 بى شەك بۆ زەخمى خۆم دەکەم گەر مە شين
 ھەتواری چەوت دەستيان خستوو مەتە بين
 کاتیک دادى راست دەبمەوہ لە رېي خوار
 پشتيوان بېت خيوى تاقى بەرقەرار
 خويش و کەست ئەستەمە بن کەسەردار
 چوون شای شەھیدی شارى ئەحمەد شاسوار
 خەفە خانىە کەش وا خەستترە بۆ من
 بيو لە پەسلانیش نەتبینمەوہ لە بن
 سکالاً خوازم ھەنەت بېنەمەوہ
 لە باغاتى زراف پیک شاد بېنەوہ
 خويى چواران رژا لە گردى رەمکان
 شاھيدن بەرد و دارى قەلاتوکان
 لە پەرتالدا لە من را و برواداران
 لە سەراپاو پيروژ بى جەژنى قوربان^(۱)

* * *

(۱) چونکە لە سەروپەندى جەژنى قوربانى (۱۹۸۸) دا شەھید بوون .

قیانی راسته‌قینه و پییری سیلبو^(۱)

ئه‌گەر به ماتم دیده‌که‌ن ده‌می‌ک دئی ده‌که‌ومه گەر
چه‌شنی شییری ناو بییشه یاخود پلنگی که‌زو دهر
ئه‌وینداریکی شک ده‌به‌م قهت له‌زه‌ینم ناچیته دهر
خۆشه‌ویستی من گیانی یه نه‌ک وه‌ک بابای چاو له‌دهر

ئه‌وانه‌ی قه‌یاس راخه‌ر بوون ته‌مه‌نیان رۆیی به‌هه‌دهر
ره‌نگه‌ خۆشیان خه‌نه ده‌سته‌ی به‌نناو نوورسی و جه‌عفه‌ر!
رۆیی نیو که‌نه‌ک و کونان ، یانه واشه‌ی جه‌ب نه‌دهر
هه‌ی له‌ره‌ش دالی زه‌نده‌ق چوو ، تا‌هه‌لۆی دیده لی‌زه‌ر!

که‌ردن نه‌وی و بی نموود دايم سه‌ر باریش نیل به‌سه‌ر
به‌ خو کاکل وینه‌ی ولسات ، به‌ بو‌یاغ شیوه‌ی به‌شه‌ر
جا وان رووکه‌شان ده‌بینم بو‌یه وام هاتۆته سه‌ر
بوکتی ناوی خۆم تو‌مار که‌م بيمه دراوسئ ی عومه‌ر

ئه‌وانه‌ی قه‌یاس راخه‌ر بوون ته‌مه‌نیان رۆیی به‌هه‌دهر
ره‌نگه‌ خۆشیان خه‌نه ده‌سته‌ی به‌نناو نوورسی و جه‌عفه‌ر!
رۆیی ی نیو که‌نه‌ک و کونان ، یانه واشه‌ی جه‌ب نه‌دهر
هه‌ی له‌ره‌ش دالی زه‌نده‌ق چوو ، تا‌هه‌لۆی دیده لی‌زه‌ر!

(۱) سیلبو: جۆزه‌ره‌نگیکه‌ بۆ کردنی وینه‌ به‌ کار دئی ، به‌لام زوو سپات ده‌بیته‌وه.

کهلی ده بیهم بۆلهی پیاویلکهی بیر کزو قهله ندهر
 گوایه پووچه رهخشی باوهر لینگ درئ بو قویکی شهر
 بهشکو لای وان وا رازهیه هه لکورمانی نیر لهسهر
 مه زنده یان ئهنگرانه یان کولافهی ژین مه گهر !؟

ئهوانه ی قه یاس راخهر بوون ته مه نیان رۆیی به هه ده ر
 رهنگه خو شیان خه نه دهسته ی به نناو نوورسی و جه عفه ر!
 رۆویی نیو که نه ک و کونان ، یانه واشه ی جه ب نه ده ر
 هه ی له ره ش دالی زه نده ق چوو ، تا هه لۆی دیده لی زه ر!

به لئ راسته مائئاوایی کرد له ئوممهت په یامبه ر
 گیانی دره خشان ی فری له شه قه ی دا تا مه حشه ر
 وه لی له دوای که له پوو ره ره ندی زییک و دین په روهر
 گفتی خوایه و نه مامیکه به بی گومان دیته به ر

ئهوانه ی قه یاس راخهر بوون ته مه نیان رۆیی به هه ده ر
 رهنگه خو شیان خه نه دهسته ی به نناو نوورسی و جه عفه ر!
 رۆویی نیو که نه ک و کونان ، یانه واشه ی جه ب نه ده ر
 هه ی له ره ش دالی زه نده ق چوو ، تا هه لۆی دیده لی زه ر!

* * *

خۇشەويىستى بىۋارى

زگارە دلّ مادوورە ھەتا سەر
ھەراوہ دلّ ھۆشيارە تا سەھەر

ۋىدەچى ماخۇى دلّە عشقە چتۆ عاشقى
نەئالودەى كوچك و خۇلّ و نەدلدارى ناسكى
ۋەلى تامەزرۆ و لەزى دىدارى مەزنى ئەۋە
ھەرسى يان قىرپۇك بوون بەدى ھىنان خالقى

نەم گەرەكە دلّ ناشى ۋابى گەر
غەرقى ئەندىشەى بەزەۋ بى خەبەر

بىرىم ناشكى و بەتاسەۋ كولافەى مۇركى مەنەۋىم
دەنەم دەدات ختوۋكە پى ى ۋايە ھنگۆش كەۋىم
تاجى سوورى رەستاخىز سەۋدا ناكەم بە زىۋەر
قوتارە سىنەى (كۆسارى) لەكابووسى بەشەر

* * *

ھۈنەرۈ پەپولە (۱)

ھۆي پەپولە، تار نەويست و قىانى نوور
 سەودا سەرى تيشكى بلوور،
 بەتاسەو ھەلچەرخى دەورى قەندىلۆكەي سەرتاقى ژوور
 لە منى دل شەو مەوہستى دوور،
 ژىكەلەكە !

ھاورازى و دەستە براىى ي تۆم پى وازترە لە راوى شوور
 تۆي بى دارو بارۆكەي زوور
 ئىرەيىم دى بە بويرەيى تۆي لە خۇ بوور
 ھەي (بارى) ۋەك تۆم كا جەسوور،
 ئەي ژىرەكە !

ناجنەفم چى بىژم بەتۆ
 بەتۆي كزەلۆكەي لاوازي ئەتگارو بىچم نامۆ
 شاخى چ مامزو بزنان سارىژ ناكرى بە تىلگى تۆ
 جى ي رامانە ، مەلبەندى فيدايى ئەتۆ
 ڤوو سوورەكە !

مىژووي زىندىي سەرى كەمت
 ژىننامەي پى ژانى كرووزو سوتىنەرى بووخى بەتىن
 كودەتاي راو و تەگبىرن

(۱) يەكەمىن شىعىرى (نازادى) كۆسارى يە كە داوى راپەرىنى نازارى ۱۹۹۱ نووسىويەتى .

راپهړين و بزووتنه وهی تاریکی راونه ر له نوورن

په ر کوره که !

بفره و زاق به بهلای هاودهر د

هاومرازی ئاخن و کاکل ، پر له سور غهور و ئاهی سهر د

به جووته بالوکهی قوییت باوه شینکه

دیارده و شهقل و سهر و سیمای ویرده خوین که

نیگا تیره که !

ده شقه لمینه نه خشهت لیم بئ

تریفه ی گه ر ناسی ته رزت ره تک دانه وهی له قه لغم بئ

به کالای گیانی به ختکهری ته نه ات کوک و پوشتاغ بم

به پوشتاکی سوور له گهر مه ی خه وئ را بم

بال شوزه که !

ئهوساکه به یهک نه زم و سه دا ده لئین

چپشتی ساغری نه مری ئه سیړه که

تو مهستی چراهی شه و نشین

منیش وهک تو هه مه ئه وین ، شهیدای شه منووری باز نه ی شین

فیرکاره که !

* * *

موشتاغى دەرۋى سانى گۈل

دووره گۈل
شۈختر له گۈل ،
خونچەى گۈلى پرووت هينده گۈل
له گۈلزار گۈلبزرگان
گۈل چۈۈه له رەنگك سووره گۈل
گۈللەو گۈلە تۆپ و
گۈلە باغى شای نيو گۈلان
له گەل بوون لهو دەمەى
گۈل هاتە سوئ سەر تۆپى گۈل
ديمار بولبولى ئارى
وہژين كاو خەو كوتكە گرتى
نەگەيپە ئەشكى پرووى يار
بەر له نۆشین خونچە رشتى
بەلام تەماسى بەندە
هەتا گەردى بەيانى بوو
بيستى چوو رى خوناوہى گۈل
لهو كېسەى ئەوين چيشتى
شەمزین نیمە شەم تا شەم بو وەسلى شەم
شەبەيخوون كەم
شەمى بىن جەمالى شەم
شەمولەم پىن خاسترە له شەم
لهو دەمەى شەمچەو شەمنوور و
شەمەى شەوان خاموشە
شەوگارى بىن شەمسە و شەمن
شەمدارە بە نوورى شەم

* * *

پاکانهی هونراوه

هونراوه کهم ...
دوخی تیژی ده بانیکه
جوانه مهرگی ناو سندوقه کلان نی یه
ئالتوونیکه
دروست بووی ویستی یه زدانه و
جیگه کی کانی کوردستانه و
هه تا کو تیژی گیانی له چالی لاشه ی بمینی
به هیچ دیوان خوئی نافرۆشییت ،
له مهر مهرگه و وه کو که ستاره که ی تهق تهق^{١)}
به قسه ی پیشه سازی ناپاک
نابیت به ئالقه و ئه نگوستیله و ملوانکه

هونراوه کهم ته نووریکه
له قوری ساخ
به ئاوی بووزی پشتی شاخ
دروست کراو
شان و لغاوه و لیو شکاو
نانی گهرم بو بی نان و بی لانه کان دهرژینی
تا بوئی بلوئی و گری ههستی
چنگ و کوئه وهژ و رنووی گورگه میش و دووره که کان ده سوتینی

---

(١) مهرگه ، گوندیکه سهر به ناحیه ی بنگردی قهزای دوکان و به ناوچه ش ناو دهری ، تهق تهقیش
ناحیه ی که سهر به قهزای کۆیه .

هۆنراوه كه م سوماي چه كي دامه زراوه به ره و مه به ست
وه كو ده سپر و
له پي فلچه و
په نجه ي شانهي بي باره كان
خوي له چاو وشان و سه ري مله پوره كان ناخشيني

هۆنراوه كه م...
پاندا نيكی بي كلاوه
دزي مه ره كه بي كه سكه
كوني گيرفاني كورته كي افه تاح پاشا^م و
شال و بزوي ريسراوي ناسيوناليزمي ئه وروپي و
ئيمزا و قامكي زهر كراوه
هۆنراوه كه م...

كي ليكي به بوياغ شه هيدى تيروريسست
يا دوو سه ركرده ي دوانهي ماسوني جيهاني فروشراو و زيپر خريد
به بي خوا و نه ته ويست و دوژمن داده نيست
وازم لييه هۆنراوه كه م
به هه ميشه له بهر دل و چروي چل و دلويه ئاوي سه ر رووي گول بيت
له ريجكه ي سه ليتهي دوو مور
هه ژك و درك و كلپهي كل بي
له دوا زيانيش وينهي (ناصر)^م وه كو (زانا)^م تنوك تنوك

---

(1) شيوه جليكي كوردي به و به كورته كي افه تاح پاشا ناو ده بري.
(2) ناسري سوبحاني موسلمانتيكي زور رۆشنير و تينگه يشتوو بوو خه لكي شاري سنه بوو له نيران شه هيد كرا !

جواناوی سهر قزى پووش و دلۆپه خوینی سهر رووی گل بیت
 نهرم و کر و گرچوو بر بی
 وه کو قهلهمی (عبدالله) ^(۲)
 زرمهی نارنجوکی شیعیری گهرووی (حهسسان) ^(۳)
 له مه کوئی ههلویتدا کور بی
 شوانیکی وه کو (موسی) بی و
 له سهر تهختی (موفاهوزات) له راست (فیرعهون) ملکهچ نهکا و روچی زل بی
 هونراوه کهم ئهسرینی چاوی سهریکی پر ئهنديشه و بی سهرینه
 دلداریکه وه کو خونچه
 شیوهی قهلهم
 وینهی قورئانی لهش بچوک
 عهشقی یهخهی عارهقاوی و ناوباخهلی خالی و چۆلی، پيشمه رگه یه کی ریبواری
 ریکا بینه
 لهوانه یه ههنديک جاران هونراوه کهم
 شوینی ئهشکهوت و نه دیوبی
 یا سهرتات و لیوی ماقور
 زگی رووتهن
 یا باوهشی دۆل و شیو بی
 لههر جی بیت
 جهنگاوه ره و ختمی دهروونی بۆسه یه و چاو ده گيریت

(۳) پيشمه رگه یه کی نازا و فه رمانده یه کی لیتهاتوو بوو خوئی و برایه کی به ناری (کاکه) له پردی وله
 ۱۹۹۱/۳/۳۰ به دهستی به عسی یه کان له رۆژانی بهرگری له راپه رپین و جه ماوه ری راپه ریو شهید بوو !
 (۱) شهید دکتور عبدالله عزام ، که له ۱۹۸۹/۱۱/۲۴ له پيشاوه ری پاکستان به هوی ته قینه وه ی
 لوغم له ژیر سه یاره که یدا خوئی و دووکوری شهید بوون.
 (۲) مه بهستی (حهسانی کوری ثابت) ی شاعیری پیغه مبه ره ﷺ .

ۋەك پەپولەى دەروون تارىك بۇ رۇشناى
 تىنۋىكى دەشتى بىروون بۇ شىناى
 راو نراۋىك بۇ دلىباى
 ورد دەروانىت
 پىش ركوع و كړنوش بردن
 دواى دانىشتن
 لەپاش لەتى نان كړۇشتن
 دواى ۋەى دىدەى پىشمەرگە دەچن بۇ دىدەنى خەوتن
 لەپاش ئەۋەى پشووېان دا ھەزى گوتن و ئاخاوتن
 لەو كاتە و گشت كاتىكى دى
 ھۇنراۋەكەم ھەلى بىيت
 ۋەكو سىۋاكىكى پاكى رەۋىشت رۋوناك
 دەستى تەزى و پشۋوى ماندوو و دەم و لىۋى وشك و برىنگ رادەموسى
 گەلى رۇزان جىگەى ژوانى من و ھۇنراۋەى رەش پۇشى بە پەرۇش
 نىگا تەرى نىگا رۇشن ناو سەنگەرە
 ژوورى غار و جى نساړە
 يا ژىر ماھى و سەر رەۋەزە
 يان تەك كەلاۋەى رماۋە
 يا ناو دالان
 يا بەردەمى ئاگردانى دامر كاۋە
 يا سەر ھەسارى رۋخاۋە
 يا ژىر دارى بسك زەرد و قز سوتاۋە
 يا سەر قەلاندۇشى اگردى حوسنى^(۱) يەكە و بە دوو قۇلى ھەردووكمان
 چاۋى پړ سۆزمان لە چاۋى مۇلەقى شارى تىك رماۋە

(۱) گردىكە دەكەۋىتتە خۇرناۋاى قەلادزى.

هه‌ندېك جاريښ وه كو دهسباري جوتيارى
كلكى بېلى كړيكارى
دهسكى قولابى همبالى
عاره‌بانه دارينه‌كهم دهستم ده‌گريټ به‌ره و جه‌نجالى بازارى
وه‌ك براه‌ك دهستم ده‌خمه سهر شانى
تا په‌نا (مزگه‌وتى گه‌وره)^۱ راناوه‌ستيت
ههر له هيكرا
له عانى سهر‌گهرمى كارى
سهر ده‌كهم ديسان ههمان هونراوه‌ى جوان
هونراوه‌ى ناواره‌ى بې‌لان
ريښ توژاوى
گه‌رو وشك و چاو پر‌گريان
هيدي هيدي
سهرى ده‌نيته سهر سينگم
سرتيه‌ك ده‌كات له‌بهر گوڼى راست و چه‌پم يه‌ك دوو جارى
ههر ده‌بينم ده‌ستى ماندوو و ته‌رم ده‌سرپټ
به‌خيږايى په‌ريك و قه‌لميكى سهر‌كوټى شينيان به‌دهست ده‌گريټ

* * *

---

(۱) شهيد كوټسارى له دواى راپه‌رين ماوه‌يه‌ك له‌سهر عه‌ره‌بان‌يه‌ك شتى ده‌فروشت و شوتنى راوله‌ستانيشى به‌ زورى به‌رده‌مى مزگه‌وتى گه‌وره‌ى پانيه بوو.

شۆرشى كاكلدار^(۱)

ھەر كاتىك له پېئىن جەماوەر
مىزەرى يەك مەلام بىنى
له برىنى شەتەك درا بوو
ھەر ساتى دىم
سەر كردهى خۆشەويستى خۆم
خوينى گەشى
له پىلاويدا وەستا بوو
ھەر وەختى دىم
براى بە زىيەك و چاۋ نەترسم
ئەستۆي بەرزى
بە قەنارەدا كرا بوو
ھەر گورپىك دىم
خوشكى داۋىن پاك و ئازام
بە بى تاوان
دواى ئازاردان سەر بىر بوو
ھەربىچى شىعەرى منتان دى
له سەر مەرگم گرىا بوو
ئەو دەمە دى

---

(۱) زۆر وىدەچەن شەھىد كۆسارى ئەم شىعەرى بە بۆنەى شەھىد بوونى مامۆستا ئەحمەد سىنەمۆكى دانابىن ، كە له دواى نوۆى خەوتنان و لە ۱۹۹۳/۱/۷ نەخافل لەلايەن دەستىكى پەشەوہ لە چوارقورنە تىرۆز كرا و مامۆستايەكى چالاک بوو ، ئەوكاتەش لىپرسراوى مەلبەندى (۳) ى بزوتنەوہى ئىسلامى بوو.

دینی یه کجاری ئازادی
بئ رووبهستی
هه‌ی دئ هه‌ی دئ
دئ به دئ دئ
به خواستی ئه‌و
ئه‌و حه‌له لاقی به‌یداغی
یه‌ک په‌رستی
له کوردستاندا ده‌چه‌قی.

* * *

زهنگی ناديار

دهنگ دټه گوټم
 دهنگی ده بیهم
 ناچون دهنگی !
 دهنگی بټ رهنگ
 چه شنی گیزه ی رهوتی ههنگی
 دهنگی ده بیهم
 دهنگی بټ دهنگ !
 له سټی یه کی شهوه زهنگی
 وه کو ههستی بالی شمقار
 شیوهی پشوی کونی شمشال
 وشه ی شنه
 سرپه ی گه لای کهزی دارو چرکه چرکی دلی زنه
 په نوی به فر
 شلپه ی کانی
 فرمیسکی شادیی ناو چاوی شوشه عتر
 له کو تایی پاشکووی شهوکار دهنگی ده بیهم
 دهنگیکی ئه هوهن و نهرم
 بټ وهی تاقه که سټی بدیهم
 به ئه سپایی لوکه ی ورپی فری دهدات له ههردوو گوټم
 خوړه ی رووبار
 کرمه ی کاویژی ئاسک و
 ترپه ی پانیه ی پاته ی ریبار

تکەى ئاونگ

شکانى چل

فرەى بولبلیکە بۆ گول

له شەبهقى ھەوئى شەو سەدايەك گویى قولاغ کردم

چاوى رووحى دزیم له خەو

چۆلى کرد جیم

به رېگای نەزانی دوو پیم

شەنى شەرمەن قامكى شاشى به هیواشى

دەدات له پەردەى تاقى گویم

ویپرای شەمال

دینگەى بیسکە و تەقەى تەبەق

کرپەى قەشکین، دلۆپى ساپ

تەپەى بانگوش، ئاوازیكى ھزر رفین

گمەى کوتر

فجووى کەوو

تکە تکی چاوى شلیر....

ورتهى راز و

خوشەى گوان و

زرىنگەى زەنگوللى کاتزمیر ...

له دەمى تپپەرینی دواين پەرى بالى شەوى

لهو پپچەى قوتارى بوو دللى زیندووم

دللى زیندووى نیوه مردووم

له دەریای مپردەزمەى خەوى

دەنگیک نەرمەى گوپچکەى گرتم

به ئهسپایی سهرینی زل پهتووی سهر جهستهی لابر دم
 دهنگیک وه کو نرکهی ژانی
 وهک فووی کلّی
 هاتکهی ماندوو
 وهک ورته و خشپهی سمانی کاتی رپی شهوینی رانی

لهو دهمهی که سارد بۆوه دهرزی ههوتی بهنجی خهوی
 لهو شهوهی تهختی خیوی خوشهویستیم چاوه روانه
 چاوی به دیمم بکهوی
 ههر لهو کژه
 ئا لهو ساته
 لهو سهعاته ماته بیّ خواس و پیّ خواسه
 ههر لهو کیسه کهله کاسه
 دهنگیک لهپر دهنگه دهنگی دهنگی بریم
 وهک دهسهسر ،
 چاوی له خه و هاتن سریم
 وهک تهختهسر ،
 دهنگ و رهنگی لهسهر تهختهی رهشی ژووری
 لهسهر تا تهختی پیّ سریم
 ههستی دهروون
 مؤخ و بۆچوون ،
 لیّ رسکا بالّ بووم به بالدار
 تاکو دهری دهری فریم

كه له دهري دهرووي دهركا دهربوو ديدهم
 چاوي خهواوو و پر خهوم هيچي نهدي
 شهوه رهشي نهنگوسته چاو
 روناكبي له چاوان بريم
 گورپكي برد ،
 چاوگهي سهرم روون بوونهوه
 دهركي ريم كرد
 له تاراي رهشي تاريكي شهوي تاردا تارمايي يه كم لي بهدي كرد
 ورده ورده تا پيي دهچوو
 له چارشيوهي شهوي رهشپوش
 دهنگ و رهنگي به بي دهنگي دهرباز دهبوو
 ليم نزيك بوو
 كه تبي فكريم پيريكي هه ناسه سواري غهواره بوو
 ئاواره بوو
 ساوالكيكي له ميزان و
 تويشووليكي و
 مندايكي له سهر مل بوو

كه پوريم ديت
 خلتاني بهرگي به ئاو و
 خرهي سينهي به ري بريني پر تاو
 نهژنوي ماندوو
 له پي سر و
 نركه و ناله و
 روومه تي تيكدا قوپاو

گورج بانگم کرد
 لیك لیك به لام له بری وه لام
 له لای ئه و شه پوولی شین بوو
 بیابان و له خو چوون بوو
 راقه نین بوو
 مهرگی ژین بوو
 نوستنیکی ناو شلتاوی به بی راکهر و سهرین بوو
 منداله کان غلور بوونه ناو قوراوو
 ئەمجار لهم لاو لهو لای پوری لاک بی گیان خر بوونه وه
 منداله کان قیور مابوون
 رهق دامابوون
 له سهر تهرمی داپیره یان ههر دووک به جووت
 وه کو دوو بیچوه چوله کهی لاواز و رووت ، هه لکور مابوون
 منداله کان دل پر غور بهت
 چاو پر گریان
 رهنگ زهره رهنگ زهره
 له داپیره یان رامابوون
 پیشنیاریان
 قسه ی زاریان
 دایه و بابه و نه نه گیان و
 قومیک ئاو و
 له تیك نان و
 هه نیسکی ده می گریان بوو
 دلیان چول بوو
 وه ک دهوری من

دەوريان شەو بوو

وہك دلى من

دەوريان شەوى شىنى بى شەم وہك دەروونم

گەمارۆ بوو بە غەم و تەم

چىتان بۆ بلىم كور گەلینە ؟

شەوى گۆرىن ، شەوى غەم بوو

كورى نەبەز

لاوى جوامىر لەم شەوہدا

وینەى گەلىك گەلىك كەم بوو

كۆچى جلى رەنگاۋ رەنگ و كلاشى پەرۆ و

خۆشمە و قاقاي پىكەنن بوو

كەسانى ژىر

خەلكى ورد بىر لەم شەوہدا

لىي حالى بوون

پىلانى دز

كۆدەتاي تارىكى چاۋ بز

لە تىشكى چراى زىپىن بوو

نەك سرتەى بزە و پىكەنن

دەنگى شەپ و شور و شىن بوو

نەك دلۆپەى گەردنى ماھى

گرمەى تانك و

زرمەى بۇمباى بى بەزەى و دل بە قىن بوو

نەك نەغمەى گەرووى كو كوختى و سروەى شەمال

نهك خویندنی مراوی و قورینگ و قازی بههار
 له بری گر و گالی منال ،
 هارژنی توپ
 قرمه‌ی قومبه‌له‌ی بی دین و
 رینگه و بون و توژی خه‌رده‌لی له عین بوو
 شه‌وی پر سوژ
 شه‌وی خووشی و سه‌ره‌خووشی و سه‌ره‌ی سه‌رخووش
 شه‌ویک دلی خاوه‌ن دلان بینیته جووش
 شه‌وی خه‌رمانی شوژی گرتیبه‌ربوو ، بی سه‌مه‌ره و
 په‌رت و ئالوز
 شه‌وی هه‌ژده‌ی ره‌مه‌زان بوو
 بیست و چواری سی‌ی نه‌وه‌ت و یه‌ک
 کانژمیر دوو
 له‌پاش بومه‌له‌رزه‌ی کیلگه و
 ته‌قینه‌وه‌ی (سه‌روچاوه) و
 بزوتنه‌وه‌ی ئاوی اقوله و کویره‌کانی و
 نه‌عه‌رتی که‌ژی (حاجیله) و
 تووربوونی (کیوه‌ره‌ش) بوو
 وه‌کو خه‌ویکی پر خه‌م و وینه‌ی خه‌میکی بی خه‌و بوو
 وه‌کو ژه‌میگ
 ژینی شه‌میگ
 ره‌نگی ته‌مه‌نی په‌مه‌یی ته‌میگ بوو
 که‌میگ بوو روژی
 هه‌روه‌ک خه‌و بوو
 کرمی ناوخو و ماری دوژمن له‌م شه‌وه‌شدا وه‌ک رابردوو

دهستيان له ملي يه كتر بوو
 شهوي مهرگك و مهرگي پوري و مهرگه ساتي نه وهت و يهك
 مهره گهي ورگي مه نات بوو
 زور به ناو كاوهي ئهم شهوه
 وهك اجاش براييم
 وهكو كولوانهي كولمه سوور
 شاگردى وهستا زوحاك بوو
 زور تفهنگي ئالقه له گوي لهم شهوه دا
 كر نووشيان بو ترس ده برد
 ليكدا ليكدا
 قول و لاروومهي ساتوريان ماچ ده كرد
 زور قين و مين و ناربيجي
 نه قل تور و خانه خاپوور و كلك سوور
 بنكه ي ته من په نجاو چوار سال
 شهوي بيست و پينجي سي بوو له كانگاي شورش و هوي
 جهرگهي بيتوين
 چهنكي ترس بيني گرتن
 زور بي ده مار
 هه موو به ريز تيدا مردن
 بهردى مه ته ريزيان كيل و سه تگه ريان كردن به قه بر

دهسته ي ماره كراو وخواجه بو مه به ستيان
 بو پري هه ناوي په ستيان
 كرى گه لي مهرگه مووش و
 زور ژه هريان

چېشت به قورگى زامى گرانى ئەم خاكه

ئەم نىشتىمانه غەمناكه

نەك ھەر نۆرىك ،

بەدەيان جار

نەك برىنى سىنگى دىپەك

كوپر كوردنى چاوى جۆپەك

خىكاندن و سەربرىنى كوپز و مازووى جەتگەلانى

بنارى كۆپەك

بەسەدا شار

بە تەلەكەى مشوور و چار

بىاتگەى ئەوان

نەخشەى گزى و چاوى بەستى بوو

سىياسەتى وان

كوپرەكە بوو

كوپرەكەى گپل

فرچكى بە گوانى بەرازى ئىمپىريالىزم گرتبوو

بەچكە پىتۇل زانى ناو خۇ

تازە تازە چاوهروانن

بەرەو ئاسوك

بەرەو ئاسوى دەم كەلىكى رەش و نەزوك

ھەزارانە

چاوهروانن

دەست لەسەر چاوى

بو كۆترى قەپلاغ دار و پەر لە پى سى دەروانن

چاوهروانن بۆ هەرس و چار
 پشت لە روونی و روخسار لە تار
 دەست بە کارینش بۆ بەری ژار
 بۆ دەرمانی بن زمانی مار
 بۆ پیتی بژار
 بۆ گورگە و گیاکەلە و کرمی دەماری دار
 دیارە نووستوون
 بە دەرزیی چار بێ ئاگا بوون
 داخی گرانم نەتانزانی
 لە شیردان و گوانی راستیتان نەبانی
 نەتان زانی
 بە فەرمانی پێچکی کورسی و
 ھەگبەیی دۆلار
 چاوی کورپی حەقیان گرت و
 پەلیان پێچا و چاویان بەستوو
 بە ئاشکرا و بە زیندووویی لاشەیی پاکیان لەت و پەت کرد
 زمانی هیچ زماندارێکی
 کوردی و عەرەبی پێ پەتی
 لە ئاقاری چۆرتەیی نەکرد
 بێ دەمارگیری سەرنج دەین
 ئەوسا کەینی
 بەبێ گرفت
 ھەر ھەموومان لەو دیوی پەردەیی رەش دەگەین
 تەماشای کەین
 لە شەستەکان

ھەتا زىنھار
 تاكو كارەساتى ئەمسال
 تىمار و نەخۇشخانەى ولاتى مە
 دكتۇر و دەرمانى گرانى
 برىن پېچ و غەمخۇر و ئىشك گرانى
 دنياويست و
 ھەلپەرسىت و خۇلام كار و درووست كراون
 دەرمانخانەى پېشووۋى خاكى خۇشەويستمان
 ماك و داكى سەرچاۋەكەى
 ۋەكو ئىستا
 بە ناو رەند بوو
 پرلە پەند و دەۋلەمەند بوو
 ۋېنەى ھەتوانى سەرەتانى ھەفتا و ھەوت
 يا شوومى شېروى ھەشتا و سى
 ناۋە ناۋە تاكو ئىستى
 كورد گەلىنە
 زامى پىشتى شۇرپىنى كورد
 بو چەندىن سال
 تىراۋەيە و لەبرى تىمار
 لە جىياتى شىفا و ھەلل و چار
 شەتەك شەتەك
 دەرمانى كوشندەى مەرگى لى بوۋتە بار
 كەلى ھۇشمەندى بروا رەند
 دوندى سەرقلەند

دارستانی پر سہمہرہی زور و زہبہند

باغی رہزی

ساغری دز

دہشتی پہزی

خوراکی پھست

خوت نہدیوہ چون و چندی

پلیشاوی کہندی زام و برویشی دہستاری زولمی

بہندہی پی بہندی بہدہنی

پہندی بہندی بہندیخانہی

لبادی خوو

بادہی شوو

تاکہی بہردی؟

تاکہی بہرتی؟

بہو پیوہندہ تو ئہو پندہی

بہندہی بہدترینی بہندہی

کہلی ئہنجنی ری لی ون

گوشتی بہرخ و

پارووی چہوری ماری ناو خو و

کہلپ و قورگی عہزیای دوژمن

لہ بیرمان بیٹ

سہد مردنہ و ہزار فہہیت

دہردہ ئہگہر لہ یادمان چیت

خوینی سی بہندہی (سورہ دی) و

کوی اکونہ کوتر) و

خهنجهری تیره قه‌ی (هه‌کارا)
 پوپوی قرانی (هه‌شتا و هه‌شت) و
 دیی‌اناو ده‌شتا و
 ژانی ته‌شه‌نای (هه‌شتا و چوارا)

هه‌زار مه‌خابن کوردستان
 ده‌زانم کویت موبته‌لایه و کامه ئه‌ندامه‌ت زامداره
 تیده‌گه‌م سه‌ری سه‌ربرت ئیروو ده‌ژی و
 جیگای سه‌رینی خوشحاله
 لاشه‌ت کون کون
 ده‌ست و په‌لت په‌رستاره و هه‌مبالی کوئی بی‌گاره
 هه‌ردوو لاقی ره‌شت و پرووتیش به‌حال ماون
 به‌شه‌و و روژ
 جیی ژووری پاته‌ی به‌تاله
 له‌ئاوینه‌ی دلی گشت کوردیکی نه‌به‌رد
 روون روون دیاره
 وه‌کو بنی کاریزی روون
 شین شین ده‌چیت
 وه‌کو پیستی زگی دهریا و
 قه‌فی پرچی ملی قه‌زوان
 ئاشکرایه
 وه‌کو دهم و چاوی ئاسمان
 کی به‌ره‌تک ئه‌مرۆکه یاره و
 به‌ناو ئاخن
 خشپه خشپه

دوژمنیکی وه کو ماره!
کورپی فامداری دل بیدار
باری پشت و رووی دیاره!
تیروانینی له گهلّ هزی جرج و کیسهلّ
ئاوه ژووه
رووی له رووگهی نیسک و تۆم و گوپچکه نان و زرینگهی دراو و
خششهی دینار نه کردووه
نهوهی کوردی ئاکار له بار
له (هفتا و سی) تهنها یهکی به بی مردن نه مردووه
تهنها یهکی له (هفتا و سی)
له گوپی گا جووت
به بی نووستن پرّخه پرّخه نه خه و تووه!

وهچهی ساده
گهنجی ناو گهنجینهی به تالّ
درهختی درکی بی سیبهر
خوینکاری له عهقلّ بیزار
چهکی من و
قهلهمی تو و
گشت داماوانی ئهم خاکه پرّ تازاره
ئاگدارین
ههتا ههین و
تاکو یه کجاری لیی دهنوین و را دهبین
پشت به کوّل و
زنجیر به قولّ و

مل به كهمه ندى پرسىارين
 بى سى و دوو
 ئاگدارين
 كوردستانى كچى خوڤن و
 دايكى زيندان و سىداره
 نىشتىمانى مهلبه ندى ژان و له خوڤان
 سه بايه و كيميا و قه ناره
 ژينه ژانه و دهغه زداره
 لاکه نه وه
 به چاوى راست وردبنه وه
 به ژنى ولات
 له تروپكه وه تا بهرى پى
 به چەند خەنجەرى ژەهرەوى چەلى ناوخۆ
 لىبرالىستى خورئاوايى
 برينداره
 چاك بهلەدن
 له خۆم زياتر
 ئەم نىشتىمانه بى شوانه
 ئەم دوندانه خاك بهسەر و سەرگەردانه !
 فېرخوازىكه بى فېركار و
 جەسوورىكه بى دەستور و
 ناساغىكه بى چاوساغ و بى سوراغ و بى دەرمانه !
 كورد گەلینە ،
 چاوى ترس هەلبىگرن و

هه تاكو كهى
چه كى خو كوز دابگرن و
هه ههچ نه بى
وهك مروفيك ،
به په نجهى دل كوى رابگرن
نيشتيمانى پچر پچرى له نه خشهى جيهانى كراو ،
جستهى ولاتى دابه سراو ،
ئالاي كوردستانى دزراو ،
له گهرمهى دهرد و قهيرانى
به كترى شورشى خريدى و
ماشقهى ئاشقهى خريدار و
هه راسانى چنگى ههرسى كار به دهستانى ناكامه
هانا بينن
تركزهيه و زور جى ترسه
شه پرزهيه و
كوتا ههله و
له حالى تالى مه پرسه
گيزاوه تاي وهك بشكويه
كهفته كاره و
پى له سهر زارى گلکويه و
بى ئامانه
ژانى دلى
بهرد و گلى
وينهى دهروونى زور هانى
بهسه زمانه

کورد له کینگه‌ی کوردستاندا
بوته ده‌غلیکی ده‌غه‌ی و گه‌نمیکی ره‌ش و بووچه‌ی و
دهمی مله و
لاقی سنه و
کویرو و تیره‌بره‌ی میوانه.

* * *

سۆزی ولات

ئەهی خاکە کەم ،
 هاوژینی ناخی داخی من
 ئەتۆی شەمی غەمی تاری منی بەنی
 منی زیندانی زیندەگی
 بەسارگاکەم
 دووچاوی مەلی بژوینیم تادیمی ئاسۆ دینکات
 نایبته خال بەرووخساری
 رەقی زەویی
 عەیانە لیم بە حەزی وی
 دەگات بەساردای هەواری نەمریت
 پێشمەرگەهی تینوی ئاوی ریت!

ئەهی خاکە کەم ،
 حەوانەووم لەژێر نسی ی حەوای پاک
 خاکت نەبیت
 رەنگی (حەوا) ی دەرکراو و
 بی بەهەشتە
 وینەهی ژیانیکی پر ژانی نیوہ گیانی
 بەبی هەست و نەست و خوستە

پەسار گاكەم ،
خويۇن چۇن لەدەلاقەي سىنگما
لەھاتووچۇ
چىر كەپە كىشىش دوا ناكەوئ
چۇن چاوانم بەبى كىچىوى يادى خومارى
ناخەوئ
يا چەندە
باسكى ژيان و ھەناسەم
ئەستوى ئازادى خۇش دەوئ
يا چۇن خىرۇكەي روو سىپى
لەسەنگەرى بىرىنەكان
لە پىناوى گۆشتە زوونەي كەولى ولاتى لەشەكەي
لە يەككە لە سەنگەرەكان
بەشەھىدى لىي دەكەوئ
نەك ئەوئەندە،
چەند زەخم و ناسۆرى زۆرى كىرمە پىزى
كوردى داماو
دەرمانى قورئانى دەوئ
رەنگە زۆرتىر تۆم مەبەست بى و
نىگاي رابوو
خەو لى زىراو راماو لە نومايان و
چاوەروانى گىزنگى رۆزە
دەر كەوئ

ئەي خاكەكەم ،
چلۆن اشنرووی^(١) ی سەر بەرز
هەلەبجەي، دا يکی هەوارامانی خۆش دەوئ

وەكو نەسیمی دیی (پریس)^(٢)
بە رووی عاشقان^(٣) و (قولکە)^(٤) دا
دی و دەكەوئ
یا (جەیلە) و دیکەي (عەنەب)^(٥)
لە عانی ئاویلکە دانا
لە دوا نەفەسی ژبانا تەنبا جارێک
چاوی لیلیان
ویک دەكەوئ
ئەي تەرمی هەلەبجەي شەهید
شیوہی نوستوو
لە ئامیزری چیاي نووەر...
لەسەر گابەردیکی شەهید
لیی دەخەوئ...

دُنیا بە ستارگاکەم ،
ئەي ئالاکەم ،

-
- (١) کیتۆیکە لە پشتی هەلەبجە.
(١) گوندیکە لە نزیک هەلەبجە.
(٢) مەبەست (کانی عاشقان)ە کە گەرەکیکی هەلەبجەیه.
(٣) مەبەست گەرەکی (کانی قولکە)ی هەلەبجەیه.
(٤) (عەنەب) گوندیکە لە پەنا هەلەبجەیه.
(٥) سەرچاوەیهکی زولالە لە پشتی (تەحمەدئاوا)ی هەوارامان.

ئەي كالاى سوورى بالاكەم

دنيا بە

هەروەكو (زەلم)^(۱) هەتا ئىستا دەم و لىوى پاراوه

يا (شاهو) و كىوى (بالامبو)^(۲)

بەردەوامن

سەرى كەشيان نە نەواوه

دنيا بە ئەي خاكەكەم ،

سەر هەلبەرە ئەشكت بىرە

بەرگى پرسە لەبەر بىرە

هەورى رەشى نا هومىدىي لەسەر روخسارى خۆر بىرە

بىچووه هەلوى (شىخ سەعيد) و

(سەلاحەددىن)

چاوى كەشيان لە ژىر لا بالى

دەرناوه

رۆژىك دەبىهن

نەك تەنھا توئەي خوئى تو

بەشكو مى هەزارى وه كو (رېچشاردا)^(۳) يش

لە ژىر لاقيدا چاوه رى

مىهرەبانىي

كەلە پياوه

* * *

(۱) (بالامبو) چىايەكە لە شارەزور.

(۲) سەرکردەى سوپاي خاچ پەرستەكان بوو لە شەرەكانى صلاح الدينى ئەيبويدا.

قەلەمى راستگو

۱۹۹۱

چەند خودكارىكى رەنگاورەنگ
 خېر بوونەوۈ لە پەرداخىك
 بە شىۋە و رەنگ
 سەرزارەكى بو كىردارىك
 بوون بە يەك دەنگ
 بەلام پېنووسىكى خوشنووسى سېى نووس
 نەخاپا و ھەلنەزەلى
 بە وېنەى (ھەمرىن)
 بوو بە (قەندىل)
 نەك ھەر قەندىلى بە مەندىل
 بوو بە (سورىن)
 بوو بە كىۋى (ئاسنگەران)
 بوو بە لوتكەى سەختى شنوور
 بوو بە سنوور ، سنوورى كالا و بەرگ سوور

دەپرسن لەو خامە رووخام و خاوەن فام و قامەى ،
 چى يە و كىيە ، خەلكى كوييە؟!
 پەساپورتى
 كام ئاسمانى لە چاۋون و ،
 كام ئوقيانووسى بى بن و ،
 كام دەربەندى ھەزار و يانزە مانگ كون و ،
 كامە رېگە و ، كىيە جىگە و ،

کامه دوورکه

سی سهد و شهست بت و پرووکه و ،

کام ئاواپی یه رهش رهنگ و ،

کامه دیپاته لاپه رگه ی له هه کبی یه؟!

بو یه دهلی :

له سهر خو به راشکاوی

له وهلامدا

دهلی بهلی ...

ئه من قهله می قامکی لقی بهرویکم ،

دار بهرویکی زور بهتەمەن ...

تا بلی گهنج ...

تاکه بهروو ،

بهژن تاقه کهله گهت و

خهزان وهریو

بهرویکی لاخ و گهلا کرووزاو و پهل کوتراو و

رهگ داکوتراو

بهرویکی قهد ئهستوو و

قاب بریندار

برینداری دوخی بیوری دهسک له دار

کلکی زره داره بهن و وهلگی کرمی و کهوت و سپیدار

له باغه جوانه که ی کویستان

کهژ و جهنگه لی کوردستان

بهس من نه بی تاقانه بووم

به تاک پرووام

تهنها ژيام

دووره پهریز
 نزیك له خوینی سهر بهرزی و
 دوور له قهد و غیرهت نرمی!
 دهنا ههموو دراوسیکانم ،
 دار و درهختی جیرانم ،
 بهرو گهلا و پهلیان فروشت...!
 نهمامی ناو خو و بیانی سهر به ههتاو ،
 که دیتیانن
 دوور و نزیك که بیستیانن
 دار و باری لیپره وارمان پاکی کران
 سهرجهم بران به بار بران
 بوون به تهختی تهخت و دهر باری پایتهخت
 که وایان بیست
 ههموو لقی غه میان کرؤشت
 بهلی فروشان
 بهچهند بهرچن ، بهچهند داربر ، بهچهند داربری ملهپوری
 گیرفان و کیسه باخهل پر
 بویه من مام
 به تاقی تهنی به جی مام
 وهک کولکه زیرینهی بههار
 بهیهک ره شه با نهفه وتاوم
 وهکو نزاری (گۆر مه ریه^۱)
 به دهمی تیغی خوره تاو ههئنه پرو کام

(۱) لوتکه یه کی بلندی شاخی (کیپوره شه) ه که پشدهر و بتوین لیک داده بریت و به سهر رانیه و سهنگه سهردا دهر وانیت.

وهك كانيه دروژنه‌ی دهره‌بند^(۱)
 بو يهك قومه ئاو نه‌خنكام
 چونكه به‌روئكي خواکرد بووم
 شتلی ژیر تاول و ناپلون نیم
 مه‌سله‌حه نیم
 ده‌ستکرد نه‌بووم
 شووله‌کانم بو بالنده‌ی دارستانم
 نابنه سه‌وه و ته‌پکه و قه‌ف‌ه‌س
 بو هیچ بولبول و سووره گول، نابنه سندوقی بی نه‌ف‌ه‌س
 یا وه‌کو دووره‌هه‌یزه‌ران
 وینه‌ی بن گهنده‌له‌ چنار
 نابنه دارده‌ستی گوانیکی ناله‌بار
 یا وه‌ک ملی کووری گوچان
 شیوه‌ی گهردنی که‌چی گوپال
 سهر شوپر ناکهن بو هیچ شوانیکی سته‌مکار
 بی په‌روایه، رانی مه‌ری، شوان کاره‌ی گهر ورچ بی
 میژوو روونه چی به‌سهر دی

گشت نه‌نگوستیک ،

- وه‌ک مانگی چوارده - ده‌ست نی یه

دلنیا بن ،

هه‌موو شیخالیک ری نی یه

دولیک باس و ئازانس هه‌نه

فیل و ده‌مامکی دزینه

(۱) کانیاییکه له دهره‌بندی نیوان رانیه و سه‌نگه‌سهر به دیوی بیتوتندا.

ته نیک ته نین

اتی . نین . تی ای قه لای مهردایه تین

گه لیک قدولکه و فتیله ، یا په لوخته و چرا ره شکه

چره دوکه لیان ، سیانوری بیر و بین و بیناینه

خهرده لی ئاکاری جوان و نه ته وه یی و

لوتکه ی ههره بهرزی دینه

به کری گبراون ئه وانهی

ده لین پرشنگی خور و زهوی تاریک ده بی جیا بی

دنیا په رستن ئه وانهی

ده لین ئامانجی جیهانمان ، فلسه فه ی بوون و ژیانمان

ته نها خاک و بهرد و گیا بی

که وده نن ،

گواره ی گوپی ئه هریمه نن ، هه موو ئه وانهی

ده لین زهوی ئازادی ، کیلگه ی ژینی شادی و کاتی

مه گه ر بهس له دونیا زابی ... !!

چوارده سده تیپه ریوه ،

ره گی بهرووی بروادارم

داچه قیوه و لاق چه قیوه ، له قه مچی پانیه ی زوزانی

به کزه ی بای له بای شهو بای

ساوی هه ساوی (ساوین) ای

چاوی چرووی خوا پیدای نه ترساوم هه لپیناون

له کوردستان

ئه وه تی هه م

له وه تی له زهوی بوو وم

هه تاوم له نامیز گرتووه و
بووم به دوژمنی تاریکی
لهووتی بووم
ئهووتی هم
هیچ جار نه مکرد
دهستی تهوقه ی موتور به
بخمه ناو له پی لقی هیچ دار ژه هری ،
هیچ خائینی ،
که ته پریکی بی بال کرد بی
هیله که کوتریکی گلاند بی
هه نگیک یا خود زه نه قوتیکی مراند بی
لهووتی له دایک بووم ، هیچ گا نه بوو
دهنکی بهرووم ئه وهنده گیز و خو پی کهم و وهزن کهم بییت
دهمی قهسپیکی قسه شیرن و
ناوک ژه هر پیوه ماچ کات
تا بشمینم ،
دلنیا بن ،
سه ری کهلم ، چاوی پهلم
بو هیچ دالی که لاک خور و هیچ سیسار کیک
نهوی ناکه م
جهوه هری قهد و لق و پوم
بو وهیشوومه ی خوار و ژووری شهرق و غهرب کهوی ناکه م
لیو عه یان بییت خوشه ویستان
نووکی قهله می چاو تیژم

بئى بهرييه له دريشوو كه قهلهمى مار
 له نووكى دانى خه مگرو و
 بهناو نووكى ده نووكى كوئىرى سىپى و ئاشتى هينەر ،
 له ناوكاردا تهزووى زير و
 پاندانه ده نووكى دال و زمانى كه ومار
 زور پاندان و قهلهم ستيئسل ئه مپرو ههر بو ناو نووسهرن!
 زور قهلهمىيان ،
 وزه و مهره كه بيان خوئىنى سوورى گه لن!
 گه لى جاف و پاندان و دار ،
 شوژنى چاوى روئشنييرين!
 گه لى ماچيك گه لى پار كه ر ،
 ده رزى بهنجى بير تاريكين بو لاوان و
 بو چينى نهزان و بئى كار بوونه نه قيزه و قوله دار!
 گه لى جاف و پاندان و دار !
 په رى سيخور و ،
 كه لى ريوى و ،
 په ره موچى بايه قوشن!
 گه لى جاف و پاندان و دار!
 چه كوچ و قهلهمى زوردار و بزمارى له پى هه ژارن!
 گه لى جاف و پاندان و دار!
 شيوهى (بلغور)^۱ وه كو په يمانه كهى (الوزان)^۲

(۱) وهزيرى دهره وهى بهریتانیا له کاتی جەنگی دووهمی جیهانیدا ، له سالی ۱۹۱۷ به لینی به جووله كه كاندا ده ولتیکیان له فلهستین بو دروست بکات.

(۲) سالی ۱۹۲۳ له فەرهنسا ئیمزا کرا دواى کوده تاي ئه تاتورك ، که تيايدا هم موو ئه و پريارانەى له په يمانى سيقهر درابوون له بهرژه وهندى کورد هه لوه شانه وه.

کونفرانسی خه رته لی بیست و سی ولاتی
لغاو به خوینی کوتی لاشه ی ئه مرؤی کوردن!

خوشه ویستان ،
نووکی قهله می ناوبراو، سپی رهنگه
وه کو په ری سینه ی پهراو ،
رهنگی تاښگه ،
وهک قهلهزهو شه پؤلی ئاو،
وه کو تروسکه ی چاوی برووسکه،
وهک خه زینه ی سهر هه لگیراو،
وه کو به فری لوتکه ی کورپس^۱ ی به رهه تاو
یاوهک دلی خاوینی کوردی خه له تاو
رامینن لیم ،
نهک له رهنگم به لکو له ریم !
پاکی تاکی ماخوی خاکی خوشه ویستم
وای فهرموو پیم:
له کاتی شینه یی، هییدی دل پر ئارام،
قهله م وهک دهنوکی هومام!
له عانی رهواو توره یی ،
بیچوه هه لو ،
به چکه پلینگ ،
یا په رکوری شه یدام
وه کو شالوورو که ناری
یا فندی گزگلی بزئو ساویلکه نیم

(۱) بهرترترین لوتکه شاخی چیا ی ناسۆسه.

لەبەردەم و لە سەر پىشتى گاو بەرازا ھەلبىنىشم،
 بە چەنگانم،
 تۆزى مىلى لا ھۆملى
 بتى بتە كىنم!
 بەدەنووكم
 كرمۆزى گوىى بفرىنم!
 بەماكانەى ماسى و جورەش خۆم نافرۆشم
 بۆكرمى قولاپى زالم
 يان بۆ گەنمى دەمى تەلەى نابەكارم نابمە نىچىر!

خۇشەويستان،
 ۋەكو سوپروو بۆ كلىنجى قووج ،
 يا سمۆرە بۆ گوىزى پووج
 ھەلنا فرىویم!
 سروسشت قەلى و رەنگ گاكەلین
 بى ئەندازە بەدى كردوون
 كە ھەوینى ھەلسورانیان ،
 دینەمۆى رەوت و جولانیان،
 پەرۆن،
 يان گوتەى زەرق و برقى چۆۋە
 ئەى ھەلەتانج؟!
 يانە پۆرۈ فرۈۋجە كىۋى
 چاوقايمن،
 جارو بارە راۋى جرج و كتكى دەنپن
 بەلام لە قووت دانى ھىلكەو لە دۆرانى

له پيس كردن و له شكاني
دریغی ناکهن

وهك پيم وتن،
توربینی شیعرم بو رشتن
من شیعری نوسراوهی نووکی
ئهو قهلهم داره بی‌داره برواداره
وهفادارهه
بوو ریبازه
ئهو کورده کورته ریبارهم
باوکی بهرووم
قهدهو بالای له کوردستانی پرتازاردا رواوه و
دهمارو ریی
بهسروشی بهدیینهه گۆشکراوه و
کرۆک و رهگی
بهعومری خوۆ بهزۆنگاوی عهلمانیهت و
به چلکاووی خوۆ فرووشی
ئاو نه‌دراوه...!!

* * *

با به ناو و ناوک یه ک بین

با هەر هه موومان
 ناویک بین
 پیناویک و
 میژووی بهرزی پهراویکین
 هەر یه کمان
 یه ک قومه ئاو بین
 شه پوئل و تین و تهوژمی
 لافاویکین
 هەر که سه مان
 یه ک شه مچه دابگیر سینیت
 ئه وساکه یین
 شهوق و تیشکی هه تاویکین
 با هەر کاممان
 خونچه یه ک بییت
 له و کزه دا به بن گولزاری نهو به هار
 به بن په نجه ی نه رمی شه مال
 به هار یکین
 ده که وا بوو
 تا که ی یه ک یه ک دوور بین له یه ک؟!
 رامین له هه موو ریبه ک
 یه ک یه ک به لام

یه کیان ریّ یه...!
 یه کیان ئاوی سازگاری
 کبری دهر وونی مهی پیّ یه...!
 نهک هه موو یهک
 ده با هه موو
 ههروه کو یهک
 دلّمان گوئی رایه لّی دهنگی یهک ریگا بیّت
 تاقه ریّ یهک
 لهم روژهدا
 یهک سهر و دهست و یهک ههست و،
 یهک هه لوپست و،
 به یه که وه یه که یه که یه که یه که یه که
 ده توپینین
 یه کانه ی مەرگ به یهک ته کان
 ده تو قینین
 یهک بهیداغ و یهک په رستن...!
 یهک سهر کرده و
 یهک گه یانندن...!
 به یهک هیرش،
 یهک له دوا ی یه که
 سهر که وتن
 له سهد دونیاش یهک جار مردن...!

*

*

*

ئیتان پرسیوین ئیوه چین؟! نهوش وه لام

لوتکه‌ی قه‌ندیل،

گه‌وه‌ی ما‌کو‌ک،

پیده‌شت و بناری حه‌مرینین...

بر نه‌وه‌که‌ی شیخ مه‌حموود و

شمشیری سه‌لا‌حه‌ددینین...

کلپه‌ی باوه‌،

گری که‌ر کو‌وک،

نال‌ه‌ی پیری بادینانین...

په‌نج‌ه‌ی زارو‌لی هه‌له‌بجه و

کفنی ئالی شه‌هیدانین...

ده‌نگی قور‌ئان

چه‌کی خه‌بات،

کیوی کور‌ی و باليسانین..

به‌رگ و نانی هه‌زاران و

خاک و خو‌لی کوردستانین

تینووی ئیسلام،

سایه‌ی ده‌وله‌ت،

سه‌دای چه‌وساوه‌ی جیهانین..

نه‌خشه‌ی په‌کگرتنی کورد و

هه‌ر پینج پارچه‌ی کوردستانین

* * *

مانگ گيران

سەرەتاي مانگي ۱۲ ۱۹۹۳

نيوه شهوه،
نيوه شهوه و دونيا كپه
جيهاني مادده ئىستاكه
له پشتيني بهرەژير
هه مووي مردووو
شهوه و زهويي
جل و بهرگي سهره خووشي
به بهدەني دا كردووو
چونكه رۆژي نازەنيني بۆ چەنكاتيك
رۆشت و وهفاتي كردووو
شهوه و خهوتن،
له روخسارت
له دونياي بوون و نه بووندا بووني ني يه و
بهر له وهى بييت ،
مردووو...

شهوه و ،
هه موو تيوريك
چەنگي وهك رەنگي رەشى تۆيه
بهس سيسته ميكه زيندووو و
كافوور رەنگه و

لە رووحى رووناكى

بووه...

ئىستا شېوه و

لەو بازارە رەش و برشەى

بەس پاتالى رەش دەفرۆشن

ورىا نەبى،

پەر بە خوستان

پەر بە كەللەى رەشى جىهان

جلى ئاورىشىمى زېر كفت و

كووتالى زيويت

لى دەكېر

ئىستاكه زۆر بازووى ماندوو،

تىغى تىزى مېشكى زىندوو،

ئاستى ژىنيان،

پەرخەى ھەوا ھەلمژىنيان،

لە تلىپەى بنى

خەوتنە...

ئىستاكه خەنجەرى برىقەدارى

زۆر كوردى

بە توانا،

ھەلكىشانى

بە دەستى گلآوى دوژمنە...

ئىستاكه

زۆر پېشمەرگە ھەن

لە بەر تارىكى ى شەوہ زەنگ
 چەكى دەستيان
 قۇنداغى بەرە و دوژمنە
 زۆر ئەمىندار ئىستاكەش
 ھەر ئەمنى سوورن
 زۆر ئىستىسلامى ى خىرۆمەند
 نوکەرى پارەى ئەستوورن
 زۆر يەگگرتن، يەنى: كورد ئىبادە كردن
 زۆر يەگپىزى، ئەمرۆ يەگتر سەر بېرېنە...!
 زۆر نىزىكى ئىستا يەگتر ھەلبېرېنە
 زۆر يارمەتى ، يەنى: رۆژ رەشى و نەگبەتى...!
 زۆر قۇللىكدان ،
 قۇلبېرېنە...
 زۆر تىكەلاوى و تىك چىرژان ،
 شەرە قۇچ و تىك ھەلدانە..!
 گەلىك جارن، بېكەنىنى سەر لىوى
 تەنكى ئازادىي
 كولى گريانى زىندانە و،
 ئەنجامەكەى قور پىوانە...
 ئەى بەرە و كوئ شاتمان بىنين...!
 بەرە و يەك خوا...!
 ئەى لە گەل كى يەگتر بگرين...؟
 با ھەموو يەك رېگە بگرين...
 يەگتر گرتن مسۆگەرە
 ئەو قسە جوانانە ھى كىن؟

ٲهوه ځواوهنډ فهرموويه ٲي..

ٲهوسا سهډ و چوار ولاٲ و

ٲهٲها يهك گل

سيوه كي ٲينچ ٲارچه و يهك چل

كوانوويهك و ٲهٲها يهك گل

يهك مليار بهډهن و يهك دل

سائيك شهو

رؤژ ډاډههينئ..

چورٲيڪ ماسٲ

شير ډمههينئ..

لوٲچيٲيڪ ځوين

حهق وهډي ډينئ..

بايه كي ٲونډ،

باي به ٲوانا،

ځهو

ډهزرينئ و ،

شهو

ډهمرينئ و،

قور ٲاران و ٲهم و مڙ و گيڙه لوڪان

ډهه ٲهينئ و،

مانگي گيراو،

مانگي كوٲ و زنجير كراو،

له گهډهي چهوري ٲهڙډيهاي ههوري دل رهش

ډهر ډههينئ

زۆر ولاتی پەريشانی،
پر شهوه رهش و تومانی،
وهك كوردستان،
به خوین
دا ده گیر سینتی..
شهو درهنگه..
شهو درهنگه و،
رۆژ له تهمی دا گیر بووه
مانگی قوتابی ی
قوتابخانهی خۆر
تووشی ههوریکی تیر بووه ،
له نۆسه د و بیست تا ئیستا
دهست به سه ره و،
له مزگهوتانی (ضرار)^۱
گۆشه گیر بووه..

شهو درهنگه
خه و سولتانه
خهون
ئیستاكه گاوانی گارانى سه ر کرده کانه
خه یال ئیستاكه لۆ قنتهی دیوه خان و ته کیه کانه
شهو درهنگه و
ئیستاكه مفته خۆره کان

---

(۱) مزگهوتێك بوو ، کاتی خۆی مونا فیه کانی مه دینه به نیازی فرو فیل و تهون به ستنی نهیسی درووستیان کرد .

سولتانه ورگ تیپره کان
 له ده ریای خهوتن
 خنکاون
 کئی دهلی ئیستا
 کانیای خانوه گلّه پروخواه کان
 وهک تهنوور دانه گیرساون...؟!
 کئی دهلی ئیستا
 تهنوور و ئاگردانی
 ماله قوره ههزاره کان
 وهک گوماو دانه وهستاون...؟!
 کئی دهلی گوند و بهرستگای
 ههشتا کانمان
 به دهستی زر کوره کانی
 باوکی اقوصه ای وهک مزگه وته کانی که لار
 به ئار بیجی نه پروخواون...؟!
 کئی دهلی
 چوار ههزار و چهوسهد و سی و یهک ئاواپی
 بو شه هیدانی (دۆله پرووت)^۱
 نه سووتاون...؟!
 بهم شه و گاره ،
 کئی دهلی (۶۰) ههزار
 ئافره تی که ساسی (بوسنه)

(۱) نهو پینج پیشمه رگه یه ی بزوتنه وه بوون ، که له شه ریکی دهسته و یه خه دا له ناوچه ی ((دۆله پرووت)) به دهستی به عسی یه کان له ۱۳ / ۶ / ۱۹۹۰ شه هید بوون. که بریتین له: (هیدایهت همه که ریم و سلمان عمود حسین و باوه پ عوسمان صالح و نازاد جمه ظاهر و نصرالدین معروف) .

به مه رهدی
نه نفاله کانی کوردستان
نه براون...؟!
کئی دهلی یه ک میلیون و نیو
نه ستیره ی
ناسمانی نه فغان
بو کوچی (جمیل الرحمن)^۱
نه گریاون

ئیستا شهوه و
چاو فرووزایی نا بینئ
کئی ههیه رووی ههق بینئ...؟!
کئی ههیه له ئاستی راستی
سه ری نزمی دانهوینئ؟!
به م شهوکاره
ئیستا راستی
به دوا شوین پی ی
ماکی راستی سه ری ویله...
ئیستا خواری
وه ک ماری خوار،
وه کو پیچ و په نای ره شمار
له سه ر سفره ی کونی سوانه ی،
ماله ساده کانی ولات،
نان خوریکه و،

---

(۱) موجهیدیک بوو له شاری (کونه ر) ی نه فغان شههید کرا!

نان دین دره و،
شهو فروشه و ههتاو کر و
دژی خیره و، مهشکهی وهک مالۆسی تیره
ئاخ چاوی سپیم
ئیستاکه دووربینی گهلیک
له چاوه رۆشنبیرهکان،
سه رهوبنه..!
ئیستاکه دلی زۆر دلدار
ئهوینی راستیی لی ونه..!
ئیستاکه قاچی زۆر ریپوار
دوژمنی جادهی رۆشنه..!
کن ههیه
لامپای خووش نهویت؟!
مه گهر دز بی!
به م شهوکاره
کن یه
غه نیمی بانگی تو؟!
مه گهر عه فلهقی کورد کوژ بی!
هیچ کیلگه یه کی کوردستان
رقی له نمهی
بارانه؟!
هیچ لوتکه شاخیکی کوپستان
دژی به فری
له سه رانه؟!
هیچ نه مامیکی دارستان

دوژمنی خهندهی
به یانه؟!
نه خیر قوربان!
رؤژ ههر رۆژه؟!
با شه مشه مهش پی ی ناخۆش بیټ
مه رگ و بهرزخ و ره ستاخیز
به تالووکهن
با جهلاده کانیش ئه مرۆ
هۆش و گویشیان
لی ی خامۆش و
هه ناوی رهش و نه خۆشیان له هه یفانا
سیا پۆش بیټ..!
دره تک یا زوو،
خونچه یه که و ده بیټ به گول
ههر گولیکه و
ده بیټ به باخ
به ردیکه و ده بیټ به تاویر
ههر تاویره و
ده بیټ به شاخ
چه ویکه و ده بیټ به خشته
ههر خشتیکه و
ده بیټ به کوخ ده بیټ به کۆشک
ده بیټ به دیواری
وه تاخ

رېيوارى نامۇ

رېدارى تۆم ،
 ھەلۋەدامە و
 يەكجار بېناز...!
 ۋەكو ھەنگىكى لانهواز..
 تىنوۋى گولۋى چاۋى تۆم
 چۆن ئەو ئەوينە پاكانە
 بەبى يەكتر مەدار دەكەن؟!
 ئۇخۇن دەگرن؟!
 ماسى: بى ئاۋ؟!
 لېۋى خامە: بەبى روومەتى دەفتەر و
 گۇناى درەخت:
 بەبى ھەلمى دەمى ھەتاۋ?!
 من رېبوارم
 ئەتۈش رېگاي!
 من تىنوۋمە و
 ئەتۈش دەرياي!
 من پېشمەرگە و
 ئەتۈش لولەي چەكى برۋاي!

دەرمانىكى يەكاۋ يەكم
 نەخۇشە گىژ و ھېرەكان

پشتیان لیمه!
 چراییکم ،
 رهشهبای شووم
 کوئی له ترووسکهی جیمه..!
 بولبولیکم ،
 قالوجه و سیسرکه و تهپو
 رقیان له شهو نخوونیم و ،
 له بون و بهرامهی ریمه...
 بیداریکی راپه رپوم،
 له ناو نوینی رهشی شهوخواو،
 تاریکستان بهرد دینینه سهر ریکام و ،
 قینی له ههنگاوی پیمه...
 چریکهی گهرووی خنکینراوی
 (هیوا) و (دکتور خلیس) و (منهوهر)^۱ م
 بوومهته کهنهکی بناغهی
 شوپشی نوی
 گرمهی تهکبیری زولالی،
 کپکراوی،
 (ناری) و (جیهادا) و (نهوزلدا)^۲ م
 ههر چهنده باوهشی عموود

(۱) عبد الصمد مجرم (هیوا)، خالص محمد عمر، حاجی منهور.. سن کادیری بزوتنهوی ئیسلامی بوون، رۆژی ۱۵ / ۲ / ۱۹۹۰ له لایهن ئەمنی ههولیر گیران و رۆژی ۲۶ / ۱۲ / ۱۹۹۰ ئیعدام کران، له گەڵ شەش برای تر، که بریتی بوون له (مامۆستا مهلا محمدی کونه فلووسه و حاجی حازم و عبد الله و نهوهر حدیدی و تاریق و محمد صالح) خودا به بههشتیان شاد بکات.

(۲) سن شههیدی بزوتنهوی ئیسلامین، پاش زنجیرهیهک چالاکێ له سالی ۱۹۸۹ له لایهن ئەمنی ههولیر دهستگیر کران و له ۱۸ / ۴ / ۱۹۸۹ له سهر پێ ی عهنگاوه پهمی کران، خودا به بههشتیان شاد بکات.

بمگریت و،
پهرو چاوم ببهستیت و،
گوريس له باسکم بئالیت
ته کبیریکه و،
قورگی تفهنگ
ده نووسینم..
زراوی مردن ده توقینم..
پوستال رهش و،
سهر بههشی دائیره ی شعی ی (عه نکاوه)^۱،
پینج پینج بهره و میزی باوهر
دلایان له خه و،
هه لده ستینم

هیچ جوتیارکتان بینوه
عاشقی قهدی گیا که له بی و
گوله گهنم بغه و تینن؟!
هیچ ریواری واتان دیوه
چهنگی تاریکی ی خوش بوئ و
رووناکی ی روژ ببوغزینن؟!
هیچ شوانی نهوینتان دیوه
عاشقی سهگی گور که میش بی و
خوی له میگهل نه که یینن؟!
هیچ پیشمه رگه تان بیستووه

---

(۱) شارۆچکه یه کی نزیك شاری ههولیتزه و زۆریه ی دانیشترانی (فله) ن، دائیره ی (جیش الشعبی) که وتبووه سهر ری ی نیوان عه نکاوه و ههولیتز، لهوئ شهیدان (ناری و جهاد و نهوزاد) په می کران.

چەكى دەستى ئىستعمار بىن و
 ئاوايى خۇي بېرووخىنى؟!
 من رېبوارىكى غەرىبە و
 دەستى دلم توند كىردووه
 لە دامىنى شەقاوى تۆ...
 لەناو سەت داو،
 بەس كەمەندى بەتاوى تۆ...
 لەناو حەفتا و سىن درووشم و لافىتە و ناو،
 بەس پەراوى پاراوى تۆ...!
 من رېبوارىكى ماندووى
 ماندوو نەبوومە و ،
 مەلى خۇشەويستى رۇحىت
 لە قەفەزى دەروونم دا
 ھەلىشتووہ و،
 جىن يەكجارى ي خۇش كىردووه
 جار جار بەدەنووكى وشتى،
 يەخەي دلم دەجوولېنى...
 ھەر كە نووستن لە پىشتەوہ دووچاوى گىرت،
 ئەمىش بەخەبەرى دېنى؟؟!
 ئەوينى تۆم...
 وەك ئەويندار...
 وەكو گەردنى كاك (نەجم) و
 باسكى تەنافى ستەمكار...
 وەكو نەزەرى ئارىجى

چاوی سهنگەر،
 وهك برینی دهورچۆلی
 (شهریف) ی چالی چالەوان ،
 وهك اصابر بهیدهقی ی کاکۆلّ خویناوی ی بیمارستانی کرماشان
 وهكو برینی ههتوان و،
 دهروونی بهنده و قورئان و،
 بهربانگ و دلی رۆژوهوان...
 خوشم دهوی ی ،
 لیّت جودا نیم
 من مؤم و
 ئەتۆش دهزوله...!
 تۆ فانۆس...!
 منیش پهپوله...!
 ئەتۆ هیزر و ههست و گیانی
 گیان و جهستهه برای گیانی
 بهبی تۆ دانوویمان ناکۆلی و
 به دووری تۆ
 ئەوانیش لیك دهترازین و
 بو دواين جار
 مائتاوایی له یهك دهکهن..
 بهبیّت ژینم باوکی ژانه
 وهك ههنگ وگول،
 یا خوین و دل،
 یا چاو و فرمیسیکی بهکول...!

خۇشم دەۋى ى،
 خۇشەۋىستىت گىچەلېكە و
 لە دونىادا يەخەم
 دە گرىت...!
 خۇشم دەۋى ى،
 خۇشەۋىستىت ،
 دۇنيامە لەسەر رېگا
 چەقۇيەكەو سەرم دەبرىت
 خۇشم دەۋى ى
 خۇشەۋىستىت،
 ۋەكو ھەر ھەوت ھەلۇيەكەى
 اقلاتووكان^{۱)}
 خاتر جەم بەرە و مەرگ بالان دەگرىت...!
 خۇشەۋىستىت
 با زۆر تۇرى دانراۋىش
 لاقى بگرىت...
 با زۆر ئەرقەمى دوو پشكەش
 لەسەر رېگا بەنجەى يەكپەرىستى
 بېرىت...

(۱) ئەو ھەوت پىشمەرگىيە بوون، كە بەفەرماندەيى مامۇستا (عەلى باپىر) لە ۱۹۸۸ / ۷ / ۲۲ لە ھەلمەتېكى پلنگ ئاسايانەدا لە داستانى (گردى پەمکان) ئەلقەى گەمارۆى دوژمنى بەعسىيان شكاند ناۋەكانيان : (مامۇستا عەلى باپىر، مامۇستا ھەسەن بابەكر ئەھمەد ، مامۇستا عەلى خدر مەمكى، عبد الرحمن شېخ محمود لۆتەرى، ئەھمەد ھەمەد ئەمىن سىكتانى (ئەھمەد شاسوار) و ئومىد بۆسكىنى، سام پەسول حاجى محمد).

با زۆر نەمروود و سەددامی عەرەب و کورد
نەواری تەمەنی بێسەریت ..
دۆلێک، گردێک، ھەر دەرەخسێت
وینەیی ھەر چوار کۆترە مل بە خوینەکەیی
گردی (پەمکان)^١
لە باوەشی گەرمی بگریت...
گردی سەیوانێک ھەر دەبییت،
وہ کو ھەر چوار خوشکە لەچک پەمەییەکان
وہ کو چوار تۆقەیی گۆل بەدەم
لە سیمەن و قژیان بگریت...

من لە پێش خۆم ھۆنراوەکانم بۆ ناردی و،
چاک دەزانم
یەک بە یەکی وشەکانی لەت دەکریت و،
لە تەویلی مەحەک دەدریت...
ئەوسا ،
یا پێخەوی گرە ،
یاخود بە شەھیدی دەمریت...!

* * *

---

(١) بریتین لە شەھیدان (مامۆستا عبد الرحمن لۆتەری و نەجمەد شاسوار و عومەر بۆسکینی و تاهر مەمەنداوییی) ، کە لە ٢٢ / ٧ / ١٩٨٨ لە شەری (قەلاتووکان) داستانی (گردی پەمکان) یان بە خوینی گەشیان تۆمار کرد .

( ) (۱)

هەر لهو رۆژهی ،
که زانیم کارخانهی راستی بهس ئاشتی یه ..
هەر لهو رۆژهی ،
که چیاى بهفرینی ئاشتیم لیکدایهوه،
له زۆر قوێکی نهوی و بهرزا
ماندووی رێگام ههسایهوه...
ئهوسا زانیم:
بهرزترین دوندی ئاشتی
بهس راستی یه،
مۆخی راستیش
تههبا یه کتا پهستی یه...

هەر لهو رۆژهی ،
پیت گهیشتم
هەر ههمان رۆژ
دوای دانیشتن تیت گهیشتم..
کامتینی وشه‌ی جوانی توێ
به ئههوه‌نی

---

(۱) کۆساری له دهستۆسه‌کانی دا هیچ ناویکی بۆ دانه‌ناوه و وهک خۆی به بۆشایی هه‌شتۆیه‌تهوه.

هاتيه بنج و بنه وانم
 چله پوپهي تيگه يشتني
 په يامه كهت پيگه ياندم ..
 تيت گه ياندم ..
 زانيم كه بهه شت و دوزه خ
 دوانهي ژاني ژيانن
 ريگاكان
 تهنها دوانن ...
 حهق و ناحهق ..
 كارواني دوو ريگايانن،
 گرهو شه مال ..
 چه ته و ريبوار ..
 خه نجه ري پشيني كويخواو
 قولابي كه مه ري حه مال .. !

ئهي هه ويئي ئاوينهي خوشه ويستيمان،
 ئهي راكري نسا ري ژيان،
 ئهي يه كخه ري راقه و ريساي دونياي قورئان،
 ئهي دروستكه ري چهك و پيشمه رگه و كوردستان،
 هه ر له و روژه ي ،
 به راوه ريك
 راوه ريكي هيمن و مات
 دل پر له خوشه ويستيني بالات
 نامه ي خوشه ويستيت دام
 خوشتم ويستي و ،

ھەر ئەو رۆژە
 رۆژ لەناو دەروونی زیندووی رۆژئاوامدا
 رۆژھەلات و،
 پاش ئەو رۆژە
 رۆژ لە دوای رۆژ
 شرکی پەرستانی خاک و،
 سەنەمی مەزار و چاک و،
 جاشەتی و نوکەری
 دەستی کاکەو یابەم تەلاق داوہو،
 گوریسی باراشی دونیام فری داوہو،
 پشکۆی کۆلجی یەکپەرسیم لەمشت ناوہو،
 وەکو (عەممار) و وەک (صوھەیب)
 بۆ گەیشتن بە ژوانی دیمی پروناکیت
 کەس و کارو گیان و مالم
 لەسەر تەختی لەپی قلیشاو داناوہ..

ھەر لەو رۆژە
 کە بینیمی و ،
 سەرنجەم دایە رینگاکەت
 وشەکانت ،
 تۆزی غوربەتیان پیوہ بوو...
 تەک تەک راستی یان لی دەتکا
 منیش داماو...
 تا ئیستا چەواشە کراو...
 منی رەنجاو..

كوردى له رى ھەتله كراو..
منى شارو لادى برزاو
منى دەروون ھەلپروو كاو..
چوزانم تو ،
ئەتۆي رەوشت بلىند و نامۆ،
بو برىنى من..
بو ئىشى بى ھەجمىنى من
سىبھەرى (چەمى رەزان) و ،
بو سىرىنى ئەسرىنى من
نەسىمى شەوى باسەرى؟!
من واختكاو..
بو مستىك ئاو
من لەدوورەو چوزانم
بو گەرووى من
پەرداخى ھەوزى كەوسەرى؟!
ئاوى دەمارى زىوھرو
خورەى چۆمى (ئاوئىسەراى)؟!
من نەمزانى،
لىم ببورە...!
نەمزانى تو،
تۆي رى پىشاندەرو ماخۆ...
بو تەريوان،
بو ئاوارەو رى نەديوان،
چراوگى دەستى پىشەنگ و
قەلغانى سىنگى رىبەرى...!

كوچى سوورى (بهسته مهله)^(۱) و
خوينى شهيدى (كونهراى)...!
لوولهى هاوانى (كهلارو)
بليندكوى بانى ائهزهراى...!

بازووى بيكه يسيى (قوله ههرمى)^(۲) و
سكالائى لهيله تولقه درى مزگهوتى اعلى فهيصه^(۳) لى
مهركى شهش هزار مندالى سهرايقو و
زادو پوشاكى نه دارانى
بيتوين و مهركه و پشدهرى...!

ههر لهو روژهى ،
كه قورئانم كرده هاوړئ...
ئاويتهى خوشه ويستى بووم
يه كمان ناسى و ،
دواى خواناسين و خوئناسين و خاك ناسين ،
له بهر مال و كوچ خارو رم و شمشيرى گه ياندنم
رنگاى (دوليشك) و (ههنجيرى)^(۴) لى
پئ ناساندم
نه تان بيستووه ،

(۱) شويتنيكه له بنارى قه نديل و چند بنكه يه كى هيزى نيمامى (همزه) لى بزوتنه وه لى بوو، له سالى ۱۹۸۷ و ۱۹۸۸.

(۲) گونديكه له پشنى شينى سهره پشدهر و بنكه و باره گاكاني هيزى همزه و شافيعى لى بوون له سالى ۱۹۹۰.

(۳) مزگهوتنيكه له يرانيه.

(۴) چند رنگا يه كن له پشنى رانيه و ده چنه كيتوه رهش، خه لك و پيشمه رگه زور جارن له ويوه به قاچاغى هاتوچويان ده كرد بو پشدهر.

نهوبینیه ،

چیا ی رهش پیستی کیوه رهش

ههلبراوه...؟!

قهف بهقهفی

بی کوله که راهستاوه...؟!

به پیچهوانهی شورشهکانی دنیا ،

یه کیکیان نا

داکوتراوه

وه کو دلی سپی (بیلال)

نوورانی یه وه کو (ناصری سوبحانی)^(۱) و

رهنگی درهوشاوهی هیلال...

زور جار له تافی لیقهومان

له رۆژی رهش ،

رهشتر لهشهو،

رهش وه کو خواستی بهعس و (شا) و

نینوکی پاشا فیکتوریا و

وهک کوردستانی گیپهی گدهی

دانیکورو فهروخ شا..

له رۆژی رهش،

به رهو دالده گای کیوه رهشی دهروون گهش

چه کی شانم،

سه ری ئاشتی ،

سه ری سۆزو خوشهویستی

هه لده گرت و،

---

(۱) لایکی یه کجار رۆشنیری موسلمانان کوردستانی سه ره به ئیران بوو و شه هیدیان کرد.

(موفرهدات) یش
 وه کو شه مآلی سهر فیردهوس
 تاونا تاو هه لی ده کردو
 شهقاو شهقاو،
 میوه ی شه هیدی تی ده گرت
 هو کیوه ره شی سهر کesh
 دیته بیرم
 زور جار له چنگی دری کوره کانی (میشیل عه فله ق)
 له ناو بانگویر و به ندهن و باخه لتدا پاراستووم
 زور جار وه کو (هقی حه سهن)^(۱) به ریگاله ی (کونه سی) او^(۲)
 (که لیاوا)^(۳) دا روشتووم
 زور جار وه کو سینگی سه قرو
 قچی هه لو،
 له سهر تاشه به ردو تاتت هه لنیشتووم
 زور جار وه کو پلینگی ماندوو
 له ناو خو له په ته ی شه کوه وت
 تابه یانی لی نووستووم
 زور جار وه کو شیر ی تینوو
 له سهر چه قی ری (سیروییان)^(۴)
 بیباکانه پال که وتووم
 زور جار وه کو

(۱) لاوتکی زور چالاک و هه لسوراوی ری که خسته کانی بزوتنه وه ی نیسلامی بوو، له ناو شاری رانیه له کاتی نه خا مدانی کارکی گرنگی ری که خسته دا له سالی ۱۹۸۹ له لایهن نو که رانی به عسی کافره وه شهید کرا.

(۲) ریگه یه که له پشتی رانیه وه بو کیوه ره ش ده چی.

(۳) هه مان شت.

(۴) هه مان شت.

ئەحمەد) و (عومەر) و (تاهیر)^{۱)}

لەسەر لوتکە

بەشیووی پیروو و تەرازوو

سایەقە گیانی بەستووم..!

هەر لەو رۆژە

یەك رۆی سپیم

لەناو سەت خەتی رەش ناسی

دوای ئەو رۆژە

تێگەیم لەبەرچی شالوور

رقی لە وروژمی بایە

بۆ مێرە قنجی کوێستان

حەزی لەعەتری خورمایە

بۆ پەروانەیی بال کپووزاو تینوو شکانی،

تەنھا بەگەری چرایە..!

ئێستا گیانی خۆشەویستی و

لاشەیی دنیا،

تەمەن کورتە

وەك سێبەری کێلە قەبر

وەك رووگەیی گۆلە بە رۆژ

رووی لەگشت لایە

وەك خەرمانی بانی شەنە

---

(۱) لە شەهیدانی قەلاتووکان.

ههلهپه رینی بهزهوقی

تووزلههی بایه

هۆ ا مولازم موحسین^(۱) هکانی

بهعسی پيشووی لافاو بردوو،

هۆ کوره وهزیرهکانی

ا نازم گوزارا^(۲) ی ئیستاو کاتی رابردوو،

ئیوه وا بئ بهزهیی یانه

چۆن دهتوانن

ئهو گولی لهعهبدولپرهحمان) ه و

ئهو خونچه ئالی (که یوان) ه ههلهوه رینن...؟!؟

چۆن دلتان دئی،

وا بئ مروهت،

پئ بهسه ر پروویان دایینن...؟!؟

پاشان،

ئه م لاچک و قاچک و پهل و در کانه

بو به ریی کامه ریبواره ئه وینداره،

دههیلنه وه...؟!؟

ئیستا له ناو (حامیه)ی دلم

که یوان ناویک

بالای بهقه د بالای شهست پيشمه رگه جوانه و،

(۱) مولازم موحسین به کیتک بوو، له تهفسه ره هارو درنده کانی ئیستخباراتی به عسیان و له خه لکی

شاری سلیمانی بهر بوو بوو.

(۲) مدیر ته منی عامه بوو، له سه ره تای ههفتاکان، پیاویکی به کجار درنده و خوین مژیوو، له شه ری

خۆبه خۆی به عسیان دا کوژرا .

به قهت نیگای شهست پېشمه رگه،
 سیمای دهم و ههردوو چاوه گه شه کانی
 هیلانه ی روو حی ئیمانیه...!
 ئیستا (کاولو کئا)^(۱) دلی منه و
 ئاوه دانه...!
 پره له خوبه یب و خه بباب و سه عید و له سه لمان و له ئوسامه
 ئیستا دهمی فه جری دووه و،
 کاتی بانگی به یانی یه و،
 ئاوی ده ستنو یژ،
 شانازی ده کات به روو خساری ئهم گه نجه دانستانه
 ئیستا له بهر چاوی دالغهم،
 لاویکی به ژن باریکی کاکوّل زه ردی نیگا سه وز
 که یوانیکه و له پیش نویژی راوه ستاوه و
 سه ر قافلهی هه ر هه موویانه...!

* * *

(۱) سه ربه په واندزه و دوا ی راهه رین باره گیاهی کی گه وره ی بزوتنه وه ی لی بو و مه شقیان تیدا ده کرد .

پرسه

من دانيشتبووم له ژير كه پري خه ميكي رهش
 خور: ته مي زهره،
 شاخ: به فري بور،
 كه نار: غه وريكي ره ساسي،
 ئاسمان: هه وريكي خه نه يي،
 ئاسو: رهنگيكي خويناوي،
 دارستان: سهوزيكي سپات،
 رووبار: سه رپوشي قهوزه ي شين
 خاكيش: پو شاك ي پيشمه رگه

هو باي خواروو
 تو لووره و دهنگي گريانت به و ئه ندازه بو هه لده بري؟!
 بهم ناوه خته،
 فسكه و پيكه نين و خویندن،
 لهم مهله ئيسك سوكانه بو هه لده گري..؟!
 يا به تهوري قيني رهشت
 ئه م نه مامه نازدارانه بو سه رده بري..؟!
 بهم ئيواره كش و ماته،
 خور رهنگي زهره هه لگه راوه و،
 لوتكه تو زي لي ئالاوه و،
 زه مين رهنگي بزركاوه و،
 مژ زگي له عهرزي ناوه و،

شاعیر جوولہی لی براوہ
 ئەو ناو ئاو و درەخت و دەشتە
 ئەو پاناوکەو
 ئەم سەیرانگایە بەهەشتە،
 هیچ ئاوازیکم بو نالی گریان نەبی!
 ئەم نوزە نوزە ی زریانە،
 هیچ ھەواییکم ناداتی، مەیتی گەلاریزان نەبی!
 بەم دیمەنە تراژیدیایە، لە خۆم غەریب، هیچ ئارامیکم بو نایە،
 تەنویمی روح کیشان نەبی!
 بارانی من، خۆل بارانە
 بەھاری من مردنی گەلاریزانە..
 کوردستانی سپی و سەوز و سوور و شینم
 نیشتمانی کانگای گولالە و نەسرینم
 ئیستا کۆری شین گیرانە..!

دە ی پیم بلین:-

ھەتا فانۆسی دەروونم دوانەفەسی لی نەبراوہ،
 تا گولە تازارەکانی ھەناوی من
 لە رۆخ ئەم کانێ یە فینکە
 چەپکە چەپکە
 چاوی نەرمیان لیک نەناوہ
 دە ی...

خۆ رۆژ ھیشتا زەردە ی سەر لیوہ ئالەکە ی
 بە یە کجاری نە گۆراوہ
 رۆوبار رۆوخساری پاراوہ و

ئەم لېرەوارە دېپاكە،
 ئەو ئاۋ و كەژە رووناكە،
 ھېشتا ورەى بەرنەداۋە...
 دەدەى...
 تا شاعىر خەيالى رەنگاۋ رەنگى شەپۇلاۋىي
 ۋەك بالاي كەوانەى رەنگىن
 لەسەر ئەم باغە ھەلداۋە..
 ھەتا خەۋ و پىلۋى دلى، باۋەشيان لەيەك نەداۋە
 تا كەژۋوى لغاۋىى نوستن نەچپراۋە...
 زوكەن توخوا!
 ھۆ مەلئەندى سىيس ھەلگەراۋ،
 ھۆ باغاتى پرچ ژاكاۋ،
 ھۆ دەشتى بەراۋى خنكاۋ،
 بۇ بىدەنگن؟!
 خۇ منىش ۋەك ئىۋە غەرىبەم
 بە قەد قردىلەى بەرسىلەى ژىر پەرچەمى
 ئەم دار مېۋە ناسك و سەۋزە
 ھەست ناسكم..!
 ئىستا من مېۋانى درەنگ ۋەختى ئىۋەم
 رېگام دوورە،
 تا دوور برۆم رەنگى غەرىبىم تۇخترە و
 كۆلى شانم قورستەرە..
 من مېۋانم
 كۋانى مېۋە و مېۋانى باغى مېۋەتان بۇ مېۋانان
 خۇ ديارە ئىۋەش مېۋانن

دياره ئيوەش لە نيشانەى بەهەى زەرد و
 روومەتى هەنارى سىس و
 لالەنگى وشکبووى پەرتان
 وەکو من غەربەبەكى باغى فەرھەنگى ژيانن
 وەکو من ئاھيکى گريانوى
 (کانى شىخە) و
 شوپرە بى يەکانى (دۆلەبى) و
 سوى شىنايى (شىخ وەسان) ...
 وەکو من خەزانى دافەتاوى دارستانى (جەزائير) و
 باخچەى دەورە گراوى (مصر) و
 بنە دارى نەلەقيوى چىاى (حەفتا و سەئى) (ئەفغان) ن
 وەکو من باغى (پىنج) بەشى (ساىکس بىکۆ) ي
 دوينى و ئەمرۆى کوردستان!

بۆيە منيش لەو بەرزايى يەى لای خۆمەو
 چەند ساتيکە
 سام و خاموشى ي ئەم ناوہ ..
 پۆپە شمينەى موچرکى کشوماتى
 دەمار دەمار بەسەرمدا هەلکيشاوہ ..
 دەمیکە وا
 لەسەر ئەم تاتە نوپژينە
 لەبن نيسيى ئەم ساباتە و،
 ئەو کانى يە سپى و چاوشينە
 دەستنويزى ئيوارەم گرت و
 سەرم چوار جار تەختى هەنيەى

ئەم تاتە پاكەي
 ماچ كىرد و،
 سكالاي له (بارى) ي بەرزى
 بەرورەدگارى ئىوہ كىرد
 دەي توخواكەي
 دەمىكە من وەكو گزىنگ چاوەرۋانم!
 وەكو زەرەدە لە جوانى ئىوہ دەرۋانم!
 لە مېژە من لەم چۆلايە،
 لەم دۆلە سەر ئاوەلايە،
 دانىشتووم بەبى خىشپە..
 ھەتاو روومەتى لاي راستم دەدوینى
 (با) يەخەي كراسى تۆزاوى سەر و رېشم
 دەجوولینى...
 لە پېش چاوم...
 وشە بە وشەي شىعرەكان لە ئاسمانى ئەم باغەدا
 لە گەل پەلكى درەختەكان
 گىژە لۆوكە لووليان دەدا و بەحەوادا
 دەيانفرینى...
 لەكەيەوہ
 لەم سەر تاتە،
 لەو كانى ي ژىر ئەم ساباتە،
 گویم لەھەست و گریانى چرپەتان دەگرم...!
 لەو تەمباسكەي لاي خۆمەوہ،
 لە كەيەوہ

لهسەر ئەم تاته نوڤژینه،
 وهك خرڤاڤيكي توور دراو لهو دهشته پان و بهرينه
 پشتم بهو كۆله كه داوه و،
 ئاميزم له ههر دوو چۆكم وه رهيناوه و،
 چاو له نيگاي فرميسكاوي ئيوه ده برم...!
 به كاميره ي شيعره كانم
 يهك له دواي يهك
 رسمي بالا ي خهفه تاوي ئيوه ده گرم !

ده ي پيم بلين
 هو دار سيوه چاو كاله كه،
 هو هه نجيره ره شتاله كه،
 بو خاموشن...؟!
 بهم چه شنه بو مهنده هوشن؟!
 ده توخوا كه ي
 ههر ئيستا كه
 ههر چي ئوف و كه سه رتانه
 به تالوكه
 له پيش مني هه لبريژن !
 بهم ئيواره كز و ماته ،
 بهم بوليئه كس و ماته
 هاژه ي ئەم چۆمه بو ئەگري؟!
 هو دار هه نار،
 تو بوچي وا دوور روواوي و
 به ته قهوه،

ھەرۋە كو من ،
 دوورە پەريز راوہستاوی و
 پەل شكاو و گەلا سېرى و
 چاوم لېتە
 بە گەلاى سەر قوئى راستت
 بە شەرمەوہ
 ئاونكى دوو چاوت دەسېرى؟!
 ھۆ پېرە توو،
 خۆ تۆ زۆر بەرز و تەرز بووى!
 ھېشتا زراف و سەوز بووى!
 كەچى پشنت بۆ شكاوہ و
 كى كەلپەى لە قەدەت داوہ و
 بەم گەردنە زەرد و جوان و گەلا سەوزەت
 بەرى ئەم چۆمە بۆ ئەگرى؟!
 ئەدى ئيوہ ھۆ داربى يە پۈرچنەكان،
 ھەرۋە كو ئافرەتى شين گېر،
 بە فېت و چنگى رەشەبا،
 پەرچەم و زولفى خاوت بۆ ئەپچېرى...؟!
 ئادەى بەسە!
 ژېر بنەوہ!
 من وېرد و تەسبېح و نزاى
 ئەو كەنارى و پاسارىانەم زۆر لاخوشە!
 ئاھى ئەوانە دەتگرى!
 تۆ بۆ رى ي خوئندىيان ئەگرى؟!
 لەم ناوچەيە بۆ كەس وەلام ناداتەوہ؟!

ياخوا له كاكټان نه كه وي...!
 ټه گينا من هر هه مووتانم خوښ ده وي ،
 يو زيرووحيك سهره به نيك ،
 له گرفتې د هرووني من ناكاته وه...!؟

ده بېټ هيچ ته يريكي دلدار ،
 له باغه كه يان كوژرابي...!؟
 ده بېټ ټه مړو ،
 هيچ په پووله يه كي جوان و خالدار
 باله كاني وه ك دلي من
 هه لقرچا بي...!؟
 ده بېټ هيچ ميرووله يه كي نازا و به كار ،
 وه ك ده نكي من
 له چومه كه يان خنكابي...!؟

دواي چهند چر كه يه ك بېده نكي
 له پر راوچيه كي دهنگ گري ددان گري ماسي گر ،
 گوتي: ټه شين و گريانه ،
 ټه و هاوار و له خوډانه ي
 ټه م چه م و گول و دارانه ،
 بهرهم و سه مه رهي پيري ي په رله ماني
 رووباري ناو دارستانه...!
 گوتم: كامه ؟
 گوتي: له ټينتيخاباتي پيشووي ناو ټه و چومه
 له ناو ماسي يه سوور كه و پانكه و قوراوي يه كان..

ناوی نوینهران جار دراو
 ههلبژاردن بهریا کرا..
 بهلام ههی داخی گرانم!
 بهدهستکیسی ائه خطه بووطلا ی سهرو چاوهی ژیر ئەم پرده،
 دیسانهوه،

قرش و نههنگ و مار ماسی
 لهسه ر خوینی زه بوونهکان
 کرانهوه بهسه ر کرده..
 گوتم: ئی... ئی!
 دهوا بلین!

یاسا یاساولی جهنگهله و
 شیر ئەمرو ریوی ته مبهله و
 ئای بی دادی

لهم دوولی جهنگهستانه!
 بهلای ئیمه

ههتا ئیستاش

ههنگ و زهرگهته وهک یهکن..
 چون دار بر و دار چهقین
 تهریبی یهکن!؟

بو دز و دهست بری دزان

ههردووکی خاوهنی چهکن!؟

چون باغ سووتین و باغهوان،

ههردووکیان خاوهنی ههکن!؟!

سبهینی تولعی به یانی،
به ر له وهی جیتان بهیللم به یه کجاری...
به را کردن
توند توند باویش
له قهد و لقی زهره گهلای ههر ههمووتان
وهر دههینم...
تیر تیر دهستی تهرو برم
به کهزی و پهلکی سووتوای ههر ههمووتان
دادههینم...
ههر ئه و کاته
چهند مستیک ئاو
به دم و چاوی ههلاو بردووی
ئه م ریحانه و گولانه دا ده پر ژینم..
ئه مجار دهسکیک خه م و مهلویه ک ئیش
له ئیوه و له گهل خوم دا بو شاره بی مراده کهی خوم دینمه وه..
که چوومه وه..
نال و مهینه تی داستانی
ئه م دارستانه غه ربه
بو برایانی رهش و پروتی (مهلبه ندی سی) ^۱ ده گیرمه وه!..

* * *

---

(۱) مهلبه ندی (۳) ی رانییهی بزوتنه وهی نیسلامی پیشور.

بیستی دوانزه بوو^(۱)

بیستی دوانزه بوو ،
دووشه‌مه بوو ،
شه‌هیدیکم بینی
به‌ردیکی سووری له ژپر سه‌ری دانا‌بوو...
کاغه‌زیکی له گیرفاندا بوو...
ده‌رم هیناو کردمه‌وه ،
لی نووسرا‌بوو ،
هه‌ر کاتی‌ک بینیتان
دار گو‌زیک موتوربه‌ی دار خورما بی‌ت
ئه‌وسا ده‌شیت
ئالای غه‌بری ئیسلام
له کوردستان ره‌گ داکوتیت .

* * *

---

(۱) ئەم شیعەرە بێ ناوو نیشان بوو ، ئێمە بە پیتی دێری یەکەم ناوێکمان بۆ داناوه . بە بۆنەی شەهید بوونی (هیوا شیۆره‌زی) نووسراوه که له ۱۹۹۳/۱۲/۱۸ له کفری نه‌خافل شەهیدکرا و چەند پێشمەرگه‌یه‌کی هاوێشێ زامداربوون ، کۆساری ئەم شیعەرە له رێتیوانه‌که‌ی ۱۹۹۳/۱۲/۲۰ له رانییه خۆیندۆته‌وه .

گەر چه زتان کرد^(۱)

گەر چه زتان کرد له ناوکاری شیعره کانی من بیرسن
 برۆن سهیری
 بورجه کهی بالای امصعبا و
 بالای بورجه کهی (کهلارا) و
 قهلاته کهی (چه مچه مال) کهن
 گەر ده پرسن له عیشقی هۆنراوه کانم
 برۆن لهو مؤمانه پرسن
 که له جه زنی له دایک بوونی شعریکم
 له ئیواری ههتا به یان ئیشک ده گرن
 بهرامبهر من ده گریین و
 وه کو شیعر ده سووتین ...

* * *

۱- ئەم شیعره بۆ ناوو نیشان بوو ، ئیتمه به پیتی دیری یه کهم ناوه که مان بۆ داناوه له دستنوسه کانیس
 دا ئەم شیعره نه بوو. له بهر کاسیته نووسیومانه ته وه.

دهزانن بۆ^(۱)

دهزانن بۆ ،
 ئیستا له ناو درنده یه کنه گرتوووه کان
 سهری زمانت
 ههر بیژی
 کاف، واو، راء، دال
 له سهر شاشه ی بیره وهری یان
 میلی قه نناسه ی بیچوه ئه یوبیه ک
 تریشقه ی دی و
 سهر گهورانی ناوک ره شی
 کۆشکی سپی،
 به دهردی سهر کاری فهره نسا و
 فهرمانده ی بهریتانیای
 سالی (۱۹۰) چوووه...؟!

* * *

(۱) نهم شیعرهش له دهستنوسه کاندایه ههچ ناو و نیشانیکی بۆ دانه نرابوو، و ئیمه به پهی دییری یه کهم بۆمان داناوه.

چوارین

له دونیادا له دایک بوون دوو بووننه
 یهک له داوین تهوی دی بو گوږ چوونه
 ئاخوږ و رهحله تهرین بو تهو کهسهی
 مهرک بهلایهوه فهوت و تیدا چوونه
 * * *

وهک کومهلهی خوږی له سوورانه زهینم
 دابهش و کووی دوو ژبانه سهین و بهینم
 لیواری عهرزی راستره له میشکی وهی
 مانگ له سووی بی و بلی بهس شهوی دهبینم
 * * *

له میانی گیتی ، بوونی مروڤ تهزموونه
 که یادی ژین مهرکه و مردنیش رابوونه
 گهر یهک له گهردوونی بی گهرد گهردن که چ بی
 بییرکاری جیهان تهنا بهرهو خوا چوونه

* * *

زانست

زانبارى يه ههست و هوښم
بهرگى زانستى ده پوښم
بو نه ته وه به په روښم
نه ركه له سه رم تيكوښم

خويندن دارى سه به ستنى يه
نه زانين نهنگى و سستى يه
زانست به رزه و رڼى راستى يه
زانين خودا په رستى يه

خاوهن بېرم پاكه دلم
بو نه و رڼبازه به كولم
گر نه و داره نه من ا چل م
گر كوله منيش بولبولم

* * *

فهرهه نگیله

(أ)

ئاران: گهرمین و گهرمه سیر.
 ئاویلکه: سهره مهرک، ئاوزینگی مردن.
 ئوخرن: ئوقره، ئارام.
 ئیروو: کهسیک پیداوستی یه کانی ژیانی
 مسوگهر کرابن.

(ب)

باری (باری ء): وه دیپنههر و درووستکهر،
 مه بهست خوی گهره یه.
 بانگوش: بانگیر، باگردین.
 برپست: تین و توانا.
 بریم ناشکی: تامه زرویم ناشکین، دلم دانا که ویت.
 بزوو: بووزوو: شال، قوماشی له مهره ز درووستکراو که رانکو چۆخه ی لی
 ساز ده کریت.
 بهستین: که ناری چه وه لینی چۆم و رووباران.
 به عومری خوی: له ژاندا، ههرگیز.
 بی هه لدا: بی مشت و مر، بی ئەولاو ئەولا.

(پ)

په ئوخته: مه شعمل
 پاته: پیلأو، کهوش، سؤل.
 په رگور: بیچوه هه لو.
 پیپر: تاقم، جه ماعت، دهسته.
 پیروو و تهرازوو: دوو کۆمه له ئەستیرمن.
 پیواری: ون و نادیار و غه بی.

(ت)

تائووکە: پەلە، عەجەلە.
 تخیل: سلار، کەوتووی گری لی براو.
 تەوس و تەشەر: تیر و توانج، پلار.
 تەریوان: ئاوارە و دەربەدەران.

(ج)

جواناو: ئەو ئارەقەى دەموچاوی مردوو لەسەرە مەرگدا دەری دەکات.
 جەب نەدەر: قان نەدەر، دەرباز نەکەر، قوتار نەکەر.

(چ)

چووو: سپات بووه، سپی بووه.

(ح)

حە جەمین: هەدادان، ئارام گرتن، داسەکنان

(خ)

ختم: قەم، نووقوم.
 خەمگروو: قویری (گیانداریکی وەک سەرمازەلەیه).
 خودکار: قەلەم جاف.

(د)

دریشوووکە: زمانی مار و چزووی جپو جانەوەر.
 دەروستی نایی: دەرهقەتی نایەت، پیی ناویریت.
 دەئاخنە دلان: دەدلانی داوین، دەیخەنە نیو دلان.
 دەشقه لەینە: بەشکو، بەلکو.

(ر)

رادهقەنا: بەردەبووه، دەکەوت.
 رادەمووسی: بە قوولی ماچی دەکات.
 رەستا خیز: قیامەت و زیندوو بوونەوه.

(ز)

زگار: وەرەز و بیزار.

زەمەند: چخورد، گژوگىاي ھەلچووى سەر لىكدراو.

زەندەق چوو؛ زراو چوو، نەترە چوو، توقيو.

(س)

سەرکۆت: سەر رووت.

(ش)

شالوور: بولبول.

شەقاو: ھەنگاو.

(غ)

غەنيم: ناحەز و نەيار، دوژمن.

غەوارە: پەريو، ئاوارە، بيگانە .

(ف)

فرووزايى: يەك تۆز.

فەھيت: شەرم.

(ق)

قەشکين: قەند شکين، شەکر شکين.

قولاغ: وريا و لەسەر ھەست، وشت .

(ك)

كەسەر دار: حەسرەت دار، خەفەتبار.

كرمه ريز: كرمى.

كەوت: دارىكى جوان و قايمى بى بەرە.

(گ)

گەوھ: لابهلا.

گورگە مېش: بەو سەگە دەلېن كە لە جياتى پاسکردنى ميگەل، بو خۇي مەر و

مالات دەخنىكىنى و دەبخوات.

گرچوو: كەلەكە، لاقەد.

گفت: بەلېن و پەيمان.

گورين: ناوبراو، تايىن.

گوشته زوون: ئەو گوشتەى له هەد و سەرى چابوونەودا برین
دادەپۆشیت.

گۆل بە دەم: سەر بە کۆلووکە.

(ل)

لاکەنەو: ئاوپ بەدەنەو.

له هیکرا: له ناکاو، له پر.

لیک لیك: لیکدا لیکدا، پەیتا پەیتا.

لیو عەیان بییت: لیتان ئاشکرا بییت، بیزانن.

(م)

مەدار دەگەن: ئیداره دەگەن دەژین، دەحەوینەو، گوزەران دەگەن،
هەلدەگەن.

مژ: تەم.

ماخو: خاوەن، خێو.

(ن)

نامگنخینی: دوام ناخات، ساردم ناکاتەو.

نەخا پاو: هەنەخەلەتاو.

نەوینیو: نەتان بینو.

نیسی: سیبەر.

(و)

ویقار: ریز و سەنگینی و شکۆ.

پاتە: پاسەوانی زیندان.

وشت: وریا.

ولسات: ئازەل و مالآت.

(ه)

هەدەر: خۆرای، بی سوود.

هەگورمان: کوشم هەلاتن، خۆ ریکەینان له سەرمان یان له خەفەتان.

گولبژيريك له دستنوسه كاني كوساري

ر قه له مې راست گوتې
عاشقانه
سولانه

چه ند خود كار تكي ره گنا و ره ننگ

ظري بونه وه له پرد افيلك

به ستبوه و ره ننگ

سر زاره تي بو كرد ارتيك

بوون به به ك. ده ننگ

پولام پينوسه تيكي خوس خوسى سپي نووس

نه خايدو هه لنه زه لي

به وينه ي چه مريش

بوو به قه نديلي

نك هه ر قه نديلي به سه نديلي

بوو به سورين

بوو به گتوي ناسنگه ران

بوو به لوگله ي سه خوق شينور

بوو به سينور سينوري كارزو به رگه سودر

به پرسنه له و خامه روو خام و خاوون خام و قامه ي

په به و سوي به خه گوه سوي به

په ايونك

لغم ناسماني له يادون و

کام نوقیا نوسی بی بت و
کام دهر بهندی هزارو یانزه مالک سون و
کامه ریگه و سنی مه جیگه و
کامه دورگه

سنی سه دوسه سته بت و رودگه و
کام ناوایی به به سس ره ننگ و
کامه دتیهاته لاپه رگه ی له هه کت به

بویه ده تی
له ره خو به راستکادی
له وه لاهه دا
ده تی به تی
ته من ته له می قامکی لقی به رویتکم
دار به رویتکی زور به ته مه
تا بلتی کونج
کامه تاکه به رود
به زت تاقه سه له سته و
فه زات وهری و
به رود کیکه لاغ و کله لاسرو زاوو بهل سوتراوو

ریتلا لان
 تہنا دووانت
 معق و ناحق
 لاروائ دوو ریتلایانت
 تپہ و شہمال
 چہ تہ و ریتپوار
 چہ کھری پستتین کویتا و
 قولای کہ مہری چہ مبال

تہی مہویتی ناوتینہی ہوتہ ویتیمان
 تہی داگری نسلای تریای
 ہی یہ کھری پاتہ و ریتسار دوتایا قوریا
 ی دوو کھری چک و پیتیمہ گہ و کورد ستای

هەر نوو رۆژە ی
 بێت گە ییتم
 هەر هەمان یۆز
 دوا ی دانستیتم قیبت گە ییتم
 کامتیی ووشە جوا ی تو ی
 بە ئە هەوش
 هاتو بێج و بێهوان
 هە بۆ پە ی تیگە ییتم
 پە یامە گە ییتم یاندم
 تێت گە یاندم
 زانیتم بە هەشت و دۆزەخ
 دوانە ی زانی زانیتم

(زهنگی نادیار) (۳)

ده ننگ دینه کویم
ده نگی ده بیوم
ناجون ده نگی
ده نگی بی زه ننگ
یه شنی عیزه یه وی هه نگی
ده نگی ده بیوم
ده نگی بی ده ننگ
له سنی کی شه ده زه نگی
ده کو هسی بانی ستمار
ستیوه ی یسوی سونی شمتال
دوشه ی سینه
سریه ی ~~سریه ی~~ ^{سه لای سونی} دارو مریه ییری دلی زنه
یه نوی به فر
شلیه ی کانی
فریتسکی سادی ناوجاوی شوشه عه تر
له سو تایی یاستکوی شه دلاک ده نگی ده بیوم
ده نگی نه صوه ن و ندرم
~~کیمی طدیوم~~
یتیوه ی تاقه که تی بدیوم

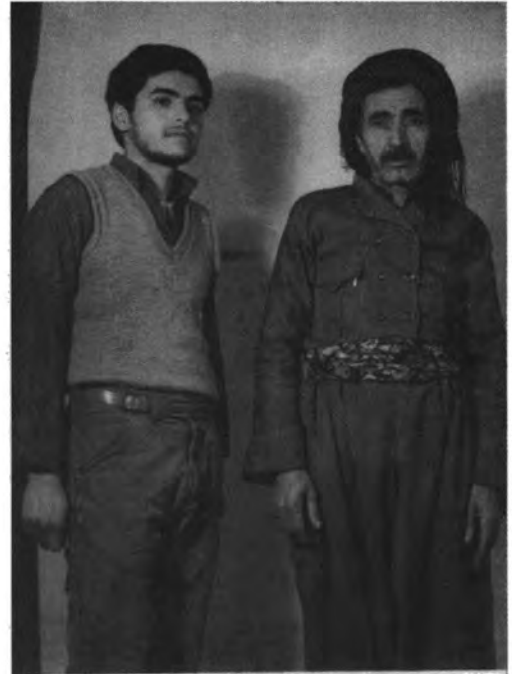
کۆساری (۱۹۷۳) رانیه

کۆساری (۱۹۷۷/۶/۶) رانیه

کۆساری لهگهڵ (تهها بابان دا)

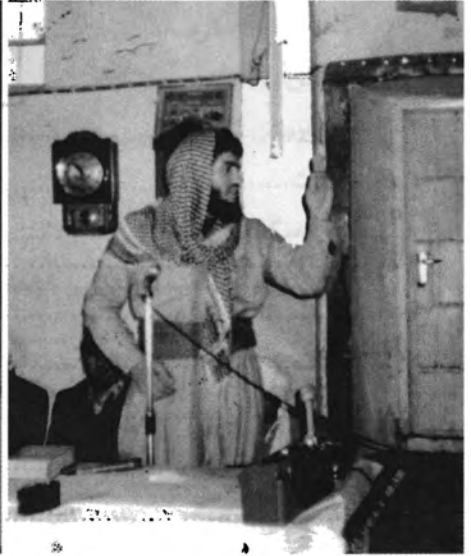
کۆساری لهگهڵ مام محمدي باوکيدا (مانگی ۱۹۸۶/۲)

کۆساری (۱۹۸۵/۵/۲) راتيه

کۆساری لهگهڵ بیره مېرێکدا دوای نهموتی لهشهقام
بهري نهموويتموه نهم ویتهميشی لهگهڵدا گرتووه/راتيه

ناوهرۆك

<u>لابهره</u>	<u>بابهت</u>
۹.....	پیشدهستی چاپی دووهم.....
۱۰.....	پیشهکی.....
۱۳.....	کورتهمهك له ژيانی (کۆساری) شههید و شاعر.....
۱۸.....	نیگاری خودان.....
۲۳.....	گزنگی خیزان.....
۲۶.....	شهبهقی سهرهرازی.....
۳۲.....	قوتابی و مامۆستای شههید.....
۳۶.....	فیانی راستهقینه و پیری سیلبۆ.....
۳۸.....	خۆشهویستی بیواری.....
۳۹.....	هۆنهر و پهپوله.....
۴۱.....	موشتاغی دمووی سانی گون.....
۴۲.....	پاکانهی هۆنراوه.....
۴۷.....	شۆرشی کاکلدار.....
۴۹.....	زمنگی نادیار.....
۶۶.....	سۆزی ولات.....
۷۰.....	قهلهمی راستگۆ.....
۸۰.....	با بهناو و ناوک پهك بین.....
۸۲.....	لیتتان پرسییوین ئیوه چین؟! نهومش وهلام.....
۸۳.....	مانگ گیران.....
۹۲.....	رئبواری نامۆ.....
۹۹.....	( ).....
۱۰۹.....	پرسه.....

- ۱۱۹..... بىستى دوانزە بوو
- ۱۲۰..... گەر ھەزتان کرد
- ۱۲۱..... دەزانن بۇ
- ۱۲۲..... چوارىن
- ۱۲۳..... زانست
- ۱۲۴..... ھەرھەنگىلە
- ۱۲۸..... گولبۇزپىك لە دەستنوسەكانى كۆسارى

نوسینگہی تہ فسر
بلاک: ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰

مہ ویز - شہ قاسی دادگا - زیز کوئیلی شیرین پلاص

ت: 2518138

موبایل: 07504605122

www.al-tafseer.com

tafseeroffice@yahoo.com

1747

